

POUKA 1

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 2,23–25

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 1,1–2,25

Uvod

Prva lekcija rezimira dugu istoriju Božjeg naroda u Egiptu, koja se proteže od Josifovog vremena, kada je Izrailj doživeo ogroman napredak, sve do njihovog porobljavanja pod okrutnim faraonom, koji je naredio pogubljenje svih muških beba. Međutim, Bog nije pasivan kada sile zla pokušavaju da unište Njegov narod, On tada postaje njihov Spasitelj. Zato je poslao izbavitelja, svog slugu Mojsija, čija je čudesna zaštita pri rođenju dovela do njegovog uključivanja u faraonovu porodicu kao usvojenog sina. Prvih 40 godina Mojsijevog života obeleženo je najboljim obrazovanjem, koje je prvo dobio od svoje majke, a zatim u egipatskim školama. Iako je bio obučen da sedne na presto Egipta i postane veliki vođa, Mojsije se, kroz svoje greške i Božju promisao, našao u Jotorovom domu. Tu se oženio i postao pastir.

Teme

1. Treba slaviti Božje ispunjenje Njegovih obećanja i blagoslova koji se prikazuju kroz razvoj i poboljšanje. Zahvalno srce prepoznaje Božju ljubav i brigu i priznaje da je Bog taj koji blagosilja i interveniše kako bi pružio procvat i uspeh. Međutim, ako ne budemo pažljivi, lako možemo izgubiti iz vida činjenicu da je Bog, a ne mi sami, svojim dostignućima, odgovoran za naš prosperitet. Zaboravljanje da sve što imamo na kraju pripada Bogu, može dovesti do toga da neke obuzme zavist, da žele da kontrolišu i unište dobro delo koje Bog preko njih želi da uradi kako bi spasio druge.
2. Postoje različite uloge koje imaju naše molitve. One ne samo da služe da hvale Gospoda za Njegovu ljubav i dobrotu prema nama, već su i molbe – vapaji ranjenih, potlačenih, očajnih i zlostavljanih ljudi kojima je potrebna pomoć. Zli ljudi mogu kršiti prava drugih, ali Bog obećava da će pomoći onima koji su zbog toga povređeni.
3. Dobra vest je da Bog čuje naše očajničke pozive da nam oprost, bude prisutan i da interveniše. On vidi naše borbe, beleži naše suze, razume našu agoniju i odgovara na naše vapaje.
4. Svi potlačeni, proganjani, eksploatisani i marginalizovani ljudi koji su živeli u bilo kom trenutku istorije mogu da se poistovete sa pričama opisanim u poglavlju 2. Mojsijeva. Kroz ove izveštaje, oni postaju svesni da nisu sami. Bog je sa njima uprkos Njegovom naizglednom ćutanju. Njegovo nevidljivo prisustvo i biblijska obećanja nastoje da pruže snažnu utehu i sigurnost spasenja.
5. Bog se seća svog saveza sa Avramom, Isakom i Jakovom. On je veran. Njegova obećanja nisu prazna, ono što obećava uvek i ispunjava. Bog interveniše u svoje

vreme. Božansko vreme je često u suprotnosti sa našim ograničenim željama i očekivanjima.

Drugi deo: Komentar

Knjiga 2. Mojsijeva ne govori o Mojsiju već, pre svega, o Bogu i Njegovom vođstvu u životu Mojsija i Izrailja. Ona započinje prikazom Božijih blagoslova nad Jakovljevom porodicom: njih je bilo svega 70 pojedinaca kada su krenuli za Josifom u Egipat, ali su vremenom postali izuzetno brojni (2. Mojsijeva 1,7), u skladu sa Božjim obećanjem Avramu (1. Mojsijeva 15,5).

Međutim, napredak i rast Izrailja se pretvara u problem. Novi egipatski faraon postaje zavidan i plaši se Izrailja; pa ih mukotrpnim radom i ugnjetavanjem lukavo porobljava. Istorijski gledano, ovi dramatični događaji se najbolje mogu postaviti u pozadinu osamnaeste egipatske dinastije. Tada je počela da vlada nova dinastija Hiksa. Njen prvi kralj, Ahmose (1570-1546 p.n.e.), može se prepoznati kao onaj koji nije priznao Josifova dostignuća (2. Mojsijeva 1,8) i počeo da porobljava Izrailjce. Situacija Božijeg naroda je brzo počela da se pogoršava, od one koja je bila obeležena blagostanjem i slobodnim naseljavanjem Egipta, do groznog ropstva pod upravom surovih gospodara (2. Mojsijeva 1,11.13.14). Kralj koji je stajao iza ove drastične promene bio je Amenhotep I (1546-1526). Međutim, što su Izrailjci bili više ugnjetavani, to su se više brojčano uvećavali (2. Mojsijeva 1,12). Faraon je vršio sve veći pritisak kako bi pokorio Božji narod teškim radom.

Ova faraonska okrutnost i ugnjetavanje kulminirali su tokom nemilosrdne vladavine Tutmosa I (1525-1512), koji je izdao smrtni dekret da se pobiju sva muška hebrejska novorođenčad (2. Mojsijeva 1,22). Ako su se dešavanja koja opisuje 2. Mojsijeva dogodila u martu 1450. godine pre nove ere, što je datum koji zastupamo, onda je Mojsije rođen 80 godina ranije, a to bi bilo 1530. godine pre Hrista, za vreme vladavine Tutmosa I. Ovaj faraon je imao ćerku koja je postala kraljica Hatšepsut (1503-1482). Hatšepsut je usvojila Mojsija i dala mu ime. Ona je umrla dok je Mojsije bio u Madijanu. Hatšepsutin muž Tutmos II (1512-1504) je sa svojom konkubinom imao sina, Tutmosa III (1504-1450). Ko je bio faraon iz 2. Mojsijeve? Faraon Amenhotep II (1450-1425), koji nije prvorodni sin Tutmosa III, bio je više od dve godine suvladar sa svojim ocem i imao je sina koji je kao prvorodni sin umro u desetoj pošasti. Faraon Tutmos IV (1425-1417), koji je nasledio Amenhotepa II na prestolu, nije bio najstariji sin, kao što i ukazuje natpis na steli, koja se nalazi između prednjih šapa Sfinge. Tako se biblijski podaci mogu uskladiti sa vanbiblijskim dokazima.

Mojsijevo egipatsko ime dobro se uklapa u ovaj vremenski period (slično imenu Tutmos) i znači „rođen iz“ ili „izvučen (iz)“. Njegovo puno ime je verovatno bilo Hapimos (Hapi je bog reke Nil). Ali Mojsije je, kada je govorio o sebi i pisao pod Božjim nadahnućem, sklonio Hapija iz svog imena, što je znak njegovog odbijanja da bude povezan sa bogom Nila.

Mojsijevo rođenje (2. Mojsijeva 2,1-10) je prekretnica u toku istorije Izrailja. Božji narod se molio za izbavljenje iz ropstva, tražeći Njegovu pomoć u svom beznadežnom

ropskom položaju. Bog je odgovorio na njihove molbe Mojsijevim rođenjem. Božja čudesna intervencija da zaštiti Mojsijev život u ovoj konkretnoj situaciji dok je bio beba, bila je moguća samo u saradnji sa njegovim roditeljima i Marijom, njegovom sestrom. Dakle, primećujemo da Bog koristi ljudske instrumente da unapredi svoj cilj i svrhu.

U tami nevolja i lične patnje, moramo da uperimo svoj pogled ka Bogu i da verujemo Njemu, Njegovom vođstvu i Njegovoj mudrosti, jer On nikada neće napustiti svoju decu. On je sa njima usred ugnjetavanja i progona. On poznaje suze zlostavljanih i ranjenih. On pati sa njima. Prorok Isaija tako objavljuje da je Bog pogođen svim našim nevoljama (Isaija 63,9). U našoj patnji On pati; u našoj žalosti On je žalostan; i u našem bolu On oseća bol. On je na strani progonjenih koji stradaju radi pravde (Matej 5,10). On je Gospod pun milosti i stradao je na krstu da bi obezbedio naše spasenje. Nasuprot tome, tlačitelji, zlostavljači i nasilnici će doživeti Božju presudu konačnog uništenja. U tom kontekstu, podsetimo se pronicljive izjave Elen G. Vajt: „Sve tajne koje su nas uznemiravale i koje su nam donosile razočarenja biće nam objašnjene u novom životu. Shvatićemo da su naše naizgled neuslišene molitve i neispunjene nade bile među našim najvećim blagoslovima“. – *Služba isceljenja*, str. 474. originala.

Sefora i Fuva, dve jevrejske babice, bile su uzori vernosti. Pošto su se bojale Boga, nisu morale da se plaše faraonovog gneva. Njihovo poštovanje prema Bogu koji daje život vodilo ih je da poštuju ljudski život. Odbile su da ubiju, „slučajno“, muške jevrejske bebe pri rođenju. Znale su da je život dar od Boga, pa su odbacile faraonove naredbe.

Biblija nam ne otkriva mnogo o prvih 40 godina Mojsijevog života (Dela 7,23), osim ovih važnih detalja: (1) Mojsije je postao sin faraonove kćeri; (2) kada je odrastao, ubio je Egipćanina koji je tukao jevrejskog roba; (3) sporio se sa Jevrejinom koji je udario čoveka iz svog naroda; (4) potom je pobegao u Madijan gde je odseo kod Jotora, sveštenika, oženio njegovu ćerku, Seforu; i (5) tada je dobio sina Girsama.

Osnovna poenta lekcije za ovu sedmicu je fraza „i opomenu se Bog zavjeta svojega“ iz našeg ključnog teksta: „I Bog ču uzdisanje njihovo, i opomenu se Bog zavjeta svojega s Avramom, s Isakom i s Jakovom“ (2. Mojsijeva 2,24). Božja vernost svojim zavetnim obećanjima donosi stabilnost u odnose između Boga i Njegovog naroda. On ostaje odan svojim principima, uprkos našoj nevernosti. Božji savez predstavlja pravno uspostavljanje odnosa između Boga i Njegovih sledbenika.

Ipak, Njegovo zavetno obećanje je naizgled bilo neispunjeno, jer Njegov narod nije napredovao, već je patio. Izjava da se Bog „opomenu svog zaveta“ ne znači da je Bog izgubio pamćenje ili da je zaboravio svoj narod. U svoje vreme, Bog interveniše u korist svog naroda. Bog je obećao Avramu da će od njega nastati veliki narod; tako da, u ispunjenju ovog obećanja, Bog stupa na scenu kako bi doneo slobodu potlačenima. Bog izbavlja Izrailj jer je obećao da će blagosloviti Avramovo potomstvo.

U ova dva zaključna stiha, izraz za Boga – *Elohim*, pojavljuje se četiri puta. *Elohim* je moćni, jaki Bog i opisan je u vezi sa četiri radnje: Bog je „čuo“, „opomenuo se“, „pogledao“ i „video“. Ovi stihovi naglašavaju Božje znanje o situaciji, Njegovu brigu i Njegovu spremnost da deluje u korist svog naroda. On više neće odlagati svoju pomoć.

On će promeniti tok istorije jer je došlo Njegovo vreme za intervenciju. Bog će u svojoj milosti reći „ne“ ugnjetavanju i dati slobodu svojim sledbenicima da služe svom Bogu iz zahvalnosti za dar slobode. Dakle, Božja milost trijumfuje nad nasiljem, ugnjetavanjem i ropstvom.

Treći deo: Primena u životu

1. Kako se osećate kada vas ljudi zanemaruju, povrede, iskorišćavaju ili zlostavljaju? Ova duboka razočaranja i nevolje mogu vam pomoći da saosećate sa onima koji prolaze kroz slična iskustva u životu. Kako možete efikasno ohrabriti ove ljude koji pate? Koji je najbolji lek za životna razočaranja?
2. Kako možete efikasno da odgovorite na zloupotrebu moći na svom radnom mestu ili u crkvi?
3. Zamislite šta bi se dogodilo da Mojsijevi roditelji i Marija nisu verovali Bogu i da im je nedostajalo hrabrosti da sakriju svoju bebu. Šta bi se dogodilo sa Božjim planom? Kako bi Bog reagovao u ovoj hipotetičkoj situaciji? Da li bi drugi Mojsije ustao?
4. Kako je moguće da je Mojsije, posle toliko godina života u luksuzu i paganskom domu, odlučio da jedno vreme pati sa Božjim narodom?
5. Oni koji se klanjaju Bogu stvoritelju svega ne moraju da se boje da stanu pred vladare. Oni su Božju volju učinili prvom u svom životu; i stoga idu napred, hrabro i smelo, da drže Božije zapovesti. Šta za vas znači da se Mojsije nije bojao faraona, nego Boga? Kako razumete paradoksalnu izjavu da je Mojsije, pošto je video „Nevidljivog“, bio veran Njemu (Jevr. 11,27)? Kako možete videti Boga očima vere?

POUKA 2

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 3,7.8

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 3,1-4,31

Uvod

Bog se otkrio Mojsiju, pozvavši ga da bude Njegov sluga koji će izbaviti Njegov narod iz Egipta i odvesti ga u Obećanu zemlju. Mojsije je uplašen zbog izazova koje nosi ovaj novi zadatak i traži od Boga da izabere nekog drugog.

Teme

U našoj studiji dveju knjiga – 2. Mojsijeva 3 i 4, želimo da podvučemo jednu ključnu činjenicu: kada Bog poziva svoj narod da izvrši određeni zadatak, On ih takođe oprema i osposobljava da to urade. Pozivanje i osnaživanje idu ruku pod ruku. Gospod daje potrebne duhovne darove i veštine. Ne treba da brinemo, iako posao može biti ogroman i daleko iznad naših mogućnosti. Bog ima kontrolu nad svim okolnostima, moramo Mu dozvoliti da bude Bog u našim životima i potpuno se osloniti na Njegova obećanja. Možemo Mu verovati potpuno, bez sumnje koja nas slabi. Naša je odgovornost da sledimo Njegovo vođstvo i budemo poslušni.

Struktura ova dva poglavlja, koja se bave Božjom intervencijom u korist Njegovog naroda, može se podeliti na četiri glavna dela:

A. Božji susret sa Mojsijem (2. Mojsijeva 3,1-4,17), koji ima uvod, nalog (2. Mojsijeva 3,1-10) i četiri odeljka koji se bave dijalogom Gospoda i Mojsija:

- (1) 2. Mojsijeva 3,11-12;
- (2) 2. Mojsijeva 3,13-22;
- (3) 2. Mojsijeva 4,1-9;
- (4) 2. Mojsijeva 4,10-12,

kao i epilog: Mojsijeva poslednja molba, Božji gnev i Njegovo slanje Arona kao podrške Mojsiju (2. Mojsijeva 4,13-17);

B. Mojsijev povratak u Egipat, sa ženom i dva sina, i Božja garancija Mojsiju da će mu On pomoći (2. Mojsijeva 4,18-23);

C. Problem sa obrezivanjem (2. Mojsijeva 4,24-26);

D. Mojsijevi susreti sa Aronom, starešinama i, konačno, sa Izrailjcima (2. Mojsijeva 4,27–31).

Očekuju se velika i moćna dela Božija. Božji narod veruje i obožava živog Boga koji će raditi na njihovom spasavanju.

Drugi deo: Komentar

Događaj koji je imao najveći uticaj na transformaciju Mojsijevog života bio je njegov lični susret sa Gospodom tokom iskustva sa gorućim grmom. Ovaj događaj je dramatično promenio njegov život. U to vreme imao je 80 godina i živio je ispunjen, stabilan i dobro prilagođen život. Bio je oženjen, imao dva sina, živio u Madijanu i bio je koristan Gospodu. U tom mirnom periodu, dok se brinuo o ovcama, bio je nadahnut od Boga da napiše dve biblijske knjige: O Jovu i Postanje (1. Mojsijeva). Jasno je da je Mojsije bio zadovoljan svojim porodičnim životom i hodaњem sa Gospodom. Zatim dolazi šokantan poremećaj njegove mirne rutine svakodnevnog života: Mojsije vidi zapaljeni žbun koji nije sagoreo plamenom koji ga guta.

Kada je Gospod privukao Mojsijevu pažnju, rekao mu je koliko je zabrinut za situaciju Izrailjaca u Egiptu. Bog je govorio o njihovoj bedi, ugnjetavanju, ropstvu, vapajima za pomoć i patnji. „Siđoh da ga [narod] izbavim“ (2. Mojsijeva 3,8), rekao je Gospod. On je Izrailjce nazvao „moj narod“ (2. Mojsijeva 3,10) i želeo je da povede svoj narod u novu zemlju. Zovemo je Obećana zemlja jer je Bog dao svoju reč Avramu, Isaku i Jakovu da će njihovi potomci naslediti Hanan. Došlo je vreme da Bog deluje, a Mojsije će biti oruđe preko kog će On ispuniti svoje obećanje.

Mojsija je sam Bog pozvao da se vrati u Egipat, zemlju iz koje je pobegao da bi spasao svoj život, 40 godina ranije (1490. godine p.n.e). Mojsije je sada trebalo da se sastane sa faraonom Tutmosom III (1504-1450 p.n.e.), koga je lično poznaо iz vremena kada je odrastao i živio u kraljevoj palati. Mojsijeva usvojiteljica, Hatšepsut, umrla je 1482. p.n.e. Kada je Bog zamolio Mojsija da se vrati i da izbavi Izrailjce iz Egipta, dao je dve zapovesti Mojsiju: „Sada hajde da te pošljem k Faraonu, da izvedeš narod moj, sinove Izrailjeve, iz Misira“ (2. Mojsijeva 3,10). Iz ovog stiha možemo primetiti da je Bog upotrebio dva imperativa koja nisu tako jasna u našim savremenim prevodima. Bog je rekao Mojsiju odlučno: (1) „Idi!“; i (2) „Izvedi moje ljude iz Misira.“ Tako se počela da se odigrava drama Mojsijevog pozivanja.

Mojsijeva četiri izgovora i Božja četiri obećanja

1. „Ko sam ja?“ nasuprot „Ja ću biti s tobom“ (2. Mojsijeva 3,11.12).

Kada je Mojsije čuo ove dve zapovesti („Idi!“ i „Izvedi moje ljude iz Misira“), u početku nije bio voljan da im se povinuje. Mojsije koristi četiri strategije da bi se oslobodio ogromnog tereta ovog naloga. Prvo, on se krije iza svoje poniznosti i postavlja odlično pitanje: „Ko sam ja?“ Važno je da znamo svoja ograničenja i nesposobnost da uradimo ono što Bog zahteva od nas. Moć da sledimo Njegovo vođstvo nije u nama već izvan nas; ona je u tome da nas Bog opremi Svojom silom kada Ga ponizno sledimo. Međutim, Mojsije ide dalje od ovog prepoznavanja kako bi potražio izlaz iz božanske naredbe.

Bog, kao odgovor, uverava Mojsija da će biti s njim (ista fraza „Biću“ korišćena je u stihovima 12 i 14), i daje mu znak izjavom da će Mojsije i Izrailjci obožavati Boga na ovoj istoj gori, gori Sinaj, na kojoj se sada susreću. Ovo obećanje je sveobuhvatno. Sve što je potrebno uključeno je u Božje prisustvo među Njegovim narodom. Motiv „Emanuilo“ („Bog sa nama“) je najvažnije obećanje.

2. „Kako ti je ime?“ nasuprot „Ja sam onaj što jest“ (2. Mojsijeva 3,13–22).

Mojsije nudi svoj drugi izgovor tražeći značenje Božjeg imena JHWH: „Kako ti je ime?“ Ovaj put se krije iza neznanja Božjeg naroda, s pravom tvrdeći da oni ne poznaju Boga lično; dakle, kako će oni moći da znaju da je Mojsije zaista vođa poslat od Boga ?

Gospod strpljivo objašnjava da je On večan, lični i pravi Bog. On je Bog prisutan u istoriji svog naroda, kada je vodio Izrailjske pretke. On je Bog Avrama, Isaka i Jakova, Bog koji je komunicirao sa njima i brinuo se o njima u svojoj ljubavi i milosti. On je Bog koji im je dao svoje obećanje da će ih dovesti u „zemlju gdje teče mlijeko i med“ (2. Mojsijeva 3,17), blagosloviće ih obilnim blagoslovima. On je Gospod. Bog Jevreja. Dao im je dao obećanje da kada napuste Egipat, neće otići praznih ruku, već sa mnogim dragocenim darovima koji su im bili uskraćeni za vreme dok su bili porobljeni.

3. „Neće mi vjerovati ni poslušati“ nasuprot moćnih Božjih znakova (2. Mojsijeva 4,1-9)

Mojsije nastavlja sa svojim trećim prigovorom, ukazujući na oklevanje Izrailjaca: „Pretpostavimo da oni neće slušati i verovati mi? I šta onda?“ Kao odgovor, Bog mu kaže da će mu omogućiti da učini dva čuda koja će biti opipljivi znaci i dokaz da ga je Bog poslao i da će izbaviti svoj narod iz Egipta: (1) Mojsije će moći da pretvori svoj štap u zmiju i zatim vrati ponovo u štap; i (2) staviće ruku u svoja nedra, izvadiće je gubavu, pa će je vratiti da se izleči.

4. „Nisam rječit čovjek“ (2. Mojsijeva 4,10) nasuprot „Učiću te šta ćeš govoriti“ (2. Mojsijeva 4,12).

Mojsijev četvrti izgovor da ne ide u Egipat je jednostavan: „Nisam dobar govornik. Nikada nisam bio elokventan“. Mojsije moli Gospoda jer je spor u formulisanju argumenata i da ne govori tečno egipatski i hebrejski.

Razumljivo, on ne koristi egipatski jezik već četiri decenije. Bog, kao odgovor, uverava Mojsija da će mu dati sposobnost da izrazi stvari ubedljivo i artikulirano jer je On Stvoritelj. Bog će, tako, ovlastiti Mojsija za ovaj zadatak: „Idi dakle, ja ću biti s ustima tvojim, i učiću te šta ćeš govoriti“ (2. Mojsijeva 4,12). (Ovo obećanje nas podseća na sličnu priču u tekstu Jeremija 1,5-8).

2. Mojsijeva 4,13-17 opisuje Mojsijev poslednji izgovor i Božju reakciju na njega. Mojsije je sateran u čošak. Sve njegove izgovore snažno je opovrgao sam Bog. Šta će Mojsije da učini? On mora jasno da definiše svoj stav tako što će odgovoriti na Božji poziv, bilo sa da ili ne. Na naše iznenađenje, Mojsije odbija da sledi Božja naređenja, čak i nakon što je primio izuzetna obećanja od Boga. Mojsije ne želi da ide: „Pošlji onoga koga treba da pošlješ“ (2. Mojsijeva 4,13).

Sada su uloge zamenjene. Mojsije ne samo da odbacuje Božje imperative, već se usuđuje da zapovedi Bogu svojim sopstvenim imperativom, iako ga ublažava rečju *molim*: „Molim te, Gospode, pošlji onoga koga treba da pošlješ.“ Onaj ko treba da se pokorava daje uputstva Bogu. Kakva kontradikcija!

U ovom trenutku u biblijskom tekstu opisana je činjenica da se „razgnjevi Gospod na Mojsija“ (2. Mojsijeva 4,14). Ipak, Bog nudi rešenje: ono će biti u ličnosti Arona, Mojsijevog brata, za koga kaže: „evo on će te sresti“ (2. Mojsijeva 4,14). Bog je unapred znao Mojsijev negativan odgovor i već je poslao Arona Mojsiju da ih podstakne da rade zajedno na ispunjavanju Božjeg naloga. Aron će biti Mojsijeva „usta“, to jest, njegov glasnogovornik koji će preneti Božju reč faraonu i narodu. Kakav ljubazan i milostiv Gospod! On pruža rešenje gde vidimo samo tamu.

Sa velikim oklevanjem, Mojsije sledi Božja uputstva. Ne čitamo o Mojsijevom odgovoru na božansko rešenje, ali otkrivamo, u sledećim stihovima, da Mojsije odlazi u Egipat. Kao dobar porodičan čovek, on prvo razgovara sa Jotorom o svom božanskom imenovanju, a Jotor ga šalje u Egipat uz svoje odobrenje i blagoslov. Tako Mojsije ide napred. Od sada pa nadalje, stvari će se kretati na neočekivane i nepredvidive načine.

Treći deo: Primena u životu

1. Sve u našim životima zavisi od naše slike o Bogu. Ko je za vas Bog? Kako vidite i razumete Božje prisustvo u svom životu? Kakvu sliku o Bogu gajite?
2. Najvažnija stvar za Gospoda nije neka stvar, posedovanje, dostignuće, plan ili učinak; to su odnosi. Živi Bog je Bog odnosa. Ljudski odnosi počinju vertikalnim odnosom sa Njim i pretvaraju se u horizontalne odnose jednih s drugima. Kako je Mojsija njegov susret sa Bogom učinio novom osobom i velikim vođom?
3. Božji pozivi u našim životima su kao široki autoput sa različitim putevima. Obično nam najzahtevniji zadatak ili poziv u životu može pomoći da shvatimo da je taj zadatak ili poziv ono što Bog želi da uradimo. Gospod nas nikada ne vodi lakim ili sebičnim putem. On želi naš rast i ono što je najbolje za nas. Njegova Reč nam nalaže da idemo napred, iako zadatak može izgledati prevelik ili prevazilazi naše mogućnosti da ga izvršimo. Kako možete prepoznati i biti sigurni da sledite Njegov poziv u životu, a ne svoju želju?
4. Želimo da vršimo Božju volju prema Njegovom planu i viziji za nas. Koji izgovor nudite Bogu o tome šta vas sprečava da prihvatite Njegov plan za vaš život? Na koja biblijska obećanja treba da se oslonite da biste dobili nadu i hrabrost na svom putovanju s Njim? Kako vas ova obećanja ohrabruju u služenju drugima?

POUKA 3

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 5,1-2

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 5,1-7,7

Uvod

Situacija u Izrailju je počela da se menja na neočekivane načine. Bog je obećao da će izvesti svoj narod iz Egipta, ali, umesto toga, narod je uvideo da su uslovi počeli da se pogoršavaju. Faraon im je postavio nerazumne zahteve kada je posao u pitanju. Štaviše, on je odbio da pusti Izrailjce da odu i obožavaju svog Boga. Njihove prilike su bile toliko loše da Izrailjci „ne poslušashe Mojsija od slabosti duha svojega i od ljutoga ropstva“ (2. Mojsijeva 6,9). Ipak, Bog je zamolio Mojsija da ponovo razgovara sa faraonom. Ali, on je dva puta prigovorio Božijoj zapovesti: „Eto, sinovi Izrailjevi ne poslušashe me, a kako će me poslušati Faraon“ (2. Mojsijeva 6,12), „kad sam neobrezanih usana!“ (2. Mojsijeva 6,12.30).

U ovom delu knjige (2. Mojsijeva 5,1-7,7) postoje različiti dijalozi. Susreti ili dijalozi između različitih pojedinaca i grupa pripremaju pozornicu za moćno prikazivanje Božje slave, na sledeći način:

1. Mojsije i Aron razgovaraju sa faraonom (2. Mojsijeva 5,1-5).
2. Faraon razgovara sa gospodarima robova i izrailjskim nadzornicima (2. Mojsijeva 5,6-9).
3. Gospodari robova i izrailjski nadzornici razgovaraju sa narodom (2. Mojsijeva 5,10-14).
4. Izrailjski nadzornici razgovaraju sa faraonom (2. Mojsijeva 5,15-18).
5. Izrailjski nadzornici razgovaraju sa Mojsijem i Aronom (2. Mojsijeva 5,19-21).
6. Mojsije razgovara sa Gospodom (2. Mojsijeva 5,22-6,8).
7. Mojsije razgovara sa narodom (2. Mojsijeva 6,9).
8. Gospod ponovo razgovara sa Mojsijem (2. Mojsijeva 6,10-13).

Ove dijaloge prate izjave da je Gospod govorio Mojsiju i Aronu (2. Mojsijeva 6,13.26). Između ovih iskaza nalazi se porodični zapis Mojsija i Arona (2. Mojsijeva 6,14-25). Zatim je, opet, dijalog Mojsija i Gospoda zabeležen kao uvod u 10 pošasti (2. Mojsijeva 6,28-7,5). U završnom delu ovog odeljka pozitivno je naglašena Mojsijeva i Aronova poslušnost, jer su sve činili upravo onako kako im je Gospod zapovedio (2. Mojsijeva 7,6). Uz ovo odobravanje pominje se i njihova starost: Mojsije ima 80, a Aron 83 godine (2. Mojsijeva 7,7).

Dakle, možemo zaključiti da nema povlačenja iz službe Božije. Njemu je potrebno da svi blisko sarađuju sa Njim na unapređenju Njegovog dela: mladi i stari,

muškarci i žene, deca i odrasli, slobodni i porobljeni, bogati i siromašni, obrazovani i neobrazovani, ljudi na visokim položajima sa velikim uticajem i obični radnici. Svako može da uradi svoj deo i zajedno možemo ispuniti Božju misiju za nas.

Teme

Uprkos činjenici da faraon kaže jasno „ne“ Božjem zahtevu „pusti narod moj“, Bog za svoj narod priprema izlazak iz ropstva. Međutim, narod gubi veru. Čak se i Mojsije raspravlja sa Bogom, pitajući zašto su stvari sada još gore: „Zašto si navukao to zlo na narod? Zašto si me poslao?“ (2. Mojsijeva 5,22). Razlog za ova teška pitanja leži u činjenici da su se posle prvog direktnog susreta sa faraonom stvari zakomplikovale, a život Izrailjaca pogoršao. Ni Mojsije, ni Izrailjci, nisu očekivali takav zaplet. Očekivali su brzo izbavljenje iz ropstva jer je njihov Bog bio moćni Stvoritelj koji je mogao da čini stvari koje niko drugi ne može. Kakvo razočaranje! Ipak, Bog priprema scenu izbavljenja, kao i Mojsija i Arona za novi sukob sa egipatskim vladarem.

Drugi deo: Komentar

Tekst za pamćenje postavlja scenu za dramu koja će se odvijati.

Mojsije, posle 40 godina odsustva iz Egipta, ponovo ulazi u faraonov dvor (1450. godine p.n.e.). Mojsije i Aron posećuju faraona Tutmosa III i suočavaju ga sa Božjom zapovešću: „Pusti narod moj da mi posluži u pustinji“ (2. Mojsijeva 7,16). Faraon odbija da prizna postojanje Gospoda ili Njegov autoritet. On sebe smatra bogom, takođe obožava i mnoštvo bogova koje su izmislili ljudi i ne želi da prihvati zahtev jevrejskog živog Boga. Njegov arogantan odgovor opisuje moć Egipta kao materijalističke paganske kulture koja obožava sopstvene bogove u obliku idola. Faraon poriče Božji suverenitet i prkosi samom Njegovom postojanju: „Ko je Gospod, da poslušam glas Njegov i pustim Izrailja? Ne znam Gospoda, niti ću pustiti Izrailja“; „Zašto odvlačite [bukvalno, oslobađate] narod od rada njegova?“ i „A vi još hoćete da ostavlja svoje poslove [hebrejski: *shabat*]“ (2. Mojsijeva 5,2.4.5)? Hebrejska reč za Egipat je *mitsrayim*, što znači zemlja „dvostrukog stiska“, što se odnosi na ozbiljno porobljavanje i ukidanje tuđeg autoriteta kako bi se komandovalo, vladalo i govorilo drugima šta da rade.

U svom odgovoru na Gospodnji zahtev, faraon pominje da Mojsije i Aron žele da zaustave rad Izrailjaca i da ih odmore od njihovog posla. Hebrejska reč *shabat* ukazuje na subotni odmor, prema nekim jevrejskim i hrišćanskim tumačima. Izraz „odmor od“ rada nalazi se samo na jednom drugom mestu, naime u tekstovima 1. Mojsijeva 2,2.3 (gde je ponovljen dva puta). Zanimljivo je da se faraon takođe ne slaže sa Mojsijevim i Aronovim zahtevom da se narod oslobodi (od izraza *para*’ „pustiti“ ili „osloboditi“). Zanimljivo je da glagol *para*’ na hebrejskom ima iste suglasnike kao i reč „faraon“, tako da iza njegovog odgovora može da stoji igra reči: „Zašto se ponašaš kao faraon, tako što teraš ljude da prestanu da rade?“

Kralj Tutmos III je imao dve godine kada ga je sveštenik postavio na egipatski presto, nakon smrti njegovog oca Tutmosa II, 1504. p.n.e. Tutmosovo ustoličenje najverovatnije je sprovedeno kako bi se sprečilo da Mojsije postane kralj. U to vreme,

Mojsije, sin koga je usvojila Hatšepsut, imao je 26 godina. Tutmos III je bio suvladar sa svojom maćehom Hatšepsut do 1482. pre Hrista, kada je ona umrla. U vreme njene smrti, Mojsije je bio u Madijanu. Tutmos III je imao 24 godine kada je započeo solo vladavinu. Uništio je skoro sve spomenike i statue sa Hatšepsutinim imenom ili slikom, a poznat je i po svojim uspešnim vojnim pohodima. Smatra se najvećim vojnim vladarom u starom Egiptu. Bio je i izuzetan graditelj. Godine 1450. p.n.e., u vreme 2. Mojsijeve, imao je 56 godina.

Božji savez

Pre nego što je Bog izveo Izrailjce iz Egipta, On ih je uveravao da će ispuniti savez koji je sklopio sa Avramom, Isakom i Jakovom. Obećao je njihovim precima da će im „dati zemlju Hanansku“ (2. Mojsijeva 6,4), kao što se pominje u tekstovima 1. Mojsijeva 12,7 i 1. Mojsijeva 17,8. Bog se seća ovog saveza, i pošto je došla punina vremena, stvari će se sada pokrenuti, On će intervenisati za svoj narod. Gospod podstiče Mojsija da čvrsto izjavi Njegovom narodu da će se Njegovo obećanje sigurno ispuniti. Njegova reč će se ispuniti. Ovo uverenje zabeleženo je u ključnom odlomku 2. Mojsijeva 6,6-8.

Bog počinje svečanom izjavom samoidentifikacije: „Ja sam GOSPOD“. Po ovoj formuli za prepoznavanje, koja se 15 puta ponavlja u 2. Mojsijevoj, posebno u odeljku o pošastima (2. Mojsijeva 6,2.6.7.8.29; 2. Mojsijeva 7,5.17; 2. Mojsijeva 10,2; 2. Mojsijeva 12,12; 2. Mojsijeva 14,4.18; 2. Mojsijeva 15,26; 2. Mojsijeva 16,12; 2. Mojsijeva 29,46; 2. Mojsijeva 31,13), Gospod objavljuje svoju brigu o narodu i bliskost sa njima; takvu bliskost i brigu prepoznaće i Izrailjci i Egipćani. On će izbaviti svoj narod kao što je obećao i oslobodiće ga iz egipatskog ropstva.

Gospod naglašava četiri različite akcije izbavljenja za svoj narod i zvanično obećava sledeće:

1. „Izvešću vas [*hiphil* oblik od *yatsa'* znači „uzrok da izađeš“] ispod bremena Misirskih.“
2. „Oprostiću vas [*hiphil* oblik od *natsal* znači „spasiti“, „otrgnuti“, „izbaviti“, „spasiti“] ropstva njihova.“
3. „Izbaviću vas [*ga'a'l*] mišicom podignutom i sudovima velikim.“
4. „Uzeću vas [*laqakh*] da mi budete narod, i ja ću vam biti [*hayah*] Bog.“

Ova obećanja kulminiraju sa principom saveza, koji naglašava prisan odnos i jedinstvo u ljubavi između Gospoda i Njegovog naroda. Ovaj odnos je ispunjenje Božijeg obećanja Avramu (1. Mojsijeva 17,7.8). (U jevrejskoj tradiciji, prve večeri Pashe postoji praktikovanje Seder večere, kada ovaj biblijski odlomak igra ključnu ulogu. Tada se kao simbol koriste četiri čaše koje jednu za drugom u određenim intervalima piju oni koji slave ovaj čin iskupljenja iz egipatskog ropstva.)

Nakon ovih obećanja, po prvi put u 2. Mojsijevoj, Gospod objavljuje da ćete „vi“, znači Izrailjci, „znati da sam ja Gospod Bog vaš“ (2. Mojsijeva 6,7). Ranije je uvek Gospod bio taj koji je poznao ugnjetavanje, patnju i nevolju svog naroda, ali sada će Njegov narod „poznati“ svog Boga.

Gospod dodaje još dva obećanja: (1) „Pak ću vas odvesti u svoju zemlju, za koju podigoh ruku svoju zaklinjući se da ću je dati Avramu, Isaku i Jakovu“ (2. Mojsijeva 6,8); i (2) „Daću vam je u nasljedstvo, ja Gospod“ (2. Mojsijeva 6,8). Ponavljanje božanskog „Ja“ je jasna garancija da će se Božja Reč ispuniti. Četiri puta u tekstovima 2. Mojsijeva 6,2-8 pojavljuje se formula za prepoznavanje „Ja sam GOSPOD“. Ova fraza se javlja na samom početku i na samom kraju ovog odlomka kao *inklusio*, ili krovna struktura (2. Mojsijeva 6,2.8), kao i na dva dodatna mesta u tekstovima 2. Mojsijeva 6,6.7.

Reakcija Izrailjaca, prema 9. stihu 6. poglavlja, je veoma tužna. Mojsije govori Izrailjcima, ali oni su toliko obeshrabreni da ne slušaju Gospodnje umirujuće reči. Međutim, Božja otkupiteljska dela uskoro će se otkriti u svoj svojoj veličanstvenoj stvarnosti.

Treći deo: Primena u životu

1. Koje pouke možete izvući iz Mojsijevog veoma otvorenog, gotovo sukobljavajućeg dijaloga sa Gospodom? Kako ovo utiče na vaš hod sa Bogom? Kako možemo na iskren način da Mu prenesemo svoje misli, osećanja i unutrašnje želje? Kako možemo razgovarati s Njim o svojim negativnim emocijama, kao što su razočaranje, gorčina, frustracija, mržnja, zavist i bes?
2. Mi ne verujemo u sudbinu ili predodređenost. Takođe ne verujemo u slučajnost, niti u sreću. Mi verujemo u Božje vođstvo, kada Ga iskreno molimo za to. Kako možemo naučiti da više verujemo Bogu i da se u potpunosti oslanjamo na Njegovo vođstvo?
3. Bog nas ne poziva da budemo uspešni; On nas poziva da budemo verni. Moramo da budemo verni Njegovom pozivu da činimo ono što je potrebno kako bismo postali Njegovi dobri svedoci u kojoj god fazi rasta da se nalazimo. Naš uspeh i napredak zavise od Njega. Kako možete, bez sukoba, pomoći i dovesti druge da vide Božju ruku i Njegovu intervenciju u njihovim životima?
4. Egipat igra ključnu ulogu u biblijskim proročanstvima. Na koje nas realnosti u našem postmodernom, megamodernom dobu upućuje simbol Egipta i sa kojim realnostima nas suočava?
5. Zašto se naša očekivanja kada su u pitanju Božje intervencije i postupci obično ne ispunjavaju? Zašto On tako često deluje samo kada su sve nade razbijene?

POUKA 4

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 9,35

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 7,8–10,29

Uvod

U našem proučavanju ove sedmice susrećemo se sa Bogom čuda, kao i sa znakovima i čudima koja On čini. Pored toga, razmotrićemo devet od deset pošasti koje On šalje kao božanske presude Egiptu. Predstavite ove elemente svom razredu u okruženju velikog kosmičkog sukoba – duhovne borbe između sila dobra i zla, svetlosti i tame, Hrista i sotone, živog Boga i idola. Ovaj duhovni rat je počeo na Zemlji, u Edemskom vrtu, kada su Adam i Eva pali u greh. Bog je obećao pobedonosni ishod u ovom ratu kako ne bismo večno bili plen zla (1. Mojsijeva 3,15). Od samog početka, borba se vodila između onih koji obožavaju Gospoda Stvoritelja i onih koji obožavaju kreaciju u njenim različitim oblicima. Obožavanje Stvoritelja izbavlja čovečanstvo i oslobađa ga od ropstva grehu. Obožavanje tvorevine dovodi do moralne degradacije čovečanstva koje je stvoreno po liku Božijem, i završava se, na kraju, njihovim porobljavanjem.

U 2. Mojsijevoj 7,8–10,29 pojačava se sukob između živog Boga i faraona. Faraon želi da pokaže da je on taj koji je pravi bog, za koga su Egipćani verovali da jeste. Dakle, on nastoji da igra ulogu suverenog vladara, koji kontroliše i odlučuje šta je ispravno ili pogrešno. Nasuprot tome, Bog želi da oslobodi svoj narod iz egipatskog ropstva, ali, u isto vreme, želi da nauči Egipćane ko je On i da ih oslobodi od ropstva njihovim bogovima.

Jedna stvar mora biti kristalno jasna: Bog nije protiv Egipćana; On ih voli kao što voli svakoga, svojom večnom i nesebičnom ljubavlju. U isto vreme, Suvereni Gospod stoji protiv egipatskih bogova. On namerava da pokaže da su ovi „bogovi“ ljudska izmišljotina, koja ljude vodi u strah i ropstvo. Štaviše, Njegov primarni cilj je da prekine zavisnost Egipta od ovih izmišljenih bogova kako bi mogli da služe živom Bogu Stvoritelju i Otkupitelju. Međutim, ako ljudi nastave da se vezuju za njih i identifikuju sa ovim lažnim bogovima, Božja presuda će pasti, ne samo na njihove bogove već i na njih. Njihovo uporno idolopoklonstvo će rezultirati kaznom i, na kraju, njihovim uništenjem.

Bog jasno objavljuje: „Sudiću svijem bogovima Misirskim“ (2. Mojsijeva 12,12); Božja presuda egipatskim bogovima je navedena kao istorijska činjenica u tekstu 4. Mojsijeva 33,4. Svaka pošast, ili presuda, obično je bila usmerena protiv više egipatskih bogova koji su zaokupljali maštu, misli i osećanja ljudi; uticali na njihovo ponašanje i društveni život; što je dovelo do njihovog porobljavanja grehu na sveobuhvatan način. Celo biće je tako bilo zarobljeno. Nakon toga, duša je živela potpuno potčinjena idolopokloničkom načinu života. Ovaj način života, kontrolisan magijom, stajao je u

dijametralnoj suprotnosti sa slobodom obožavanja koja izvire iz živog Boga Stvoritelja koji je pun ljubavi.

Drugi deo: Komentar

Znaci i čuda

U 2. Mojsijevoj 7,3 čitamo da će Gospod umnožiti „znake i čuda“ pred svim ljudima, kako bi razumeli ko je On. Tekst 2. Mojsijeva 7,3 je jedini tekst u ovom poglavlju u kome su spojena ova dva pojma, „znakovi“ i „čuda“. Reč „znak“ ili „znakovi“ se pojavljuje 16 puta u knjizi 2. Mojsijeva (2. Mojsijeva 3,12; 2. Mojsijeva 4,8.9.17.28.30; 2. Mojsijeva 7,3; 2. Mojsijeva 8,19; 2. Mojsijeva 10,1.2; 2. Mojsijeva 12,13; 2. Mojsijeva 13,9.16; 2. Mojsijeva 31,13.17). U ovim slučajevima, ovi pojmovi se koriste da bi se istakle dve stvari: naime, da će Mojsije pred faraonom činiti različita znamenja (2. Mojsijeva 10,1.2), i da će pashalna krv biti znak života, zbog čega će anđeo uništitelj proći pored domova koji su obeleženi krvlju i zaštićeni na taj način (2. Mojsijeva 12,13). Izraz „čudo“ se koristi u odnosu na ono što će Bog učiniti pred faraonom, uprkos otvrdnjavanju njegovog srca (2. Mojsijeva 4,21). U kontekstu pošasti, ovaj termin je strukturno presudan jer se dva puta pojavljuje na početku devet zala (2. Mojsijeva 7,3.9) i, opet, dva puta na kraju devete pošasti (2. Mojsijeva 11,9.10).

Postoje značajne karakteristike pošasti:

1. Prvih devet pošasti može se podeliti u tri grupe od po tri pošasti. Deseta pošast je jedinstvena i odvojena od ostalih. Ljudima će biti potrebno posebno vreme i sredstva da se suoče sa tim.
2. Prvih devet zala je pogodilo sva tri staništa koja je Bog stvorio, a koja su opisana u poglavlju 1. Mojsijeva 1: nebo (pošasti sedam do devet), zemlju (pošasti tri do šest) i vode (pošasti jedan i dva). Zajedno, ove pošasti aludiraju na de-kreaciju.
3. Prvih devet zala se intenzivira, postajući sve jače tokom vremena, jer faraon tvrdoglavo odbija da pusti Božji narod kako bi mogao slobodno da obožava svog Gospoda Stvoritelja. Prve tri pošasti bile su blage, brze i nisu izazvale smrt. Sledeće tri pošasti (pošasti četiri do šest) bile su ozbiljnije i štetnije, jer su uništavale stoku i pogađale ljude ranama po koži. Sledeće tri pošasti (pošasti sedam do devet) bile su razornije, uključujući smrt ljudi i životinja, ali i uništavanje useva.
4. Uopšteno govoreći, svaka pošast je dolazila nakon jasnog upozorenja i molbe da se faraon pokori Gospodnjem zahtevu. Neočekivani događaji su se dešavali, ali je pustošenje bilo unapred najavljeno i moglo se izbeći. Izuzetno upozorenje se daje pre prve dve i desete pošasti, ali možemo videti i očigledna upozorenja u uvodima u pošasti četiri, pet, sedam i osam.
5. Pre treće, šeste i devete pošasti ima malo ili uopšte nema sukoba sa faraonom.
6. Prve tri pošasti zadesile su i Egipćane i Izrailjce, ali sve preostale pošasti su došle samo na Egipćane.

7. Pre pojave prve pošasti, Bog je učinio čudo pred faraonom: Aronov štap je postao zmija koja je pojela sve zmijske vračarske. Pa ipak, „otvrdnu srce Faraonovo“ (2. Mojsijeva 7,13).

8. Poslednja pošast bila je najrazornija jer je svaka porodica koja nije bila pod zaštitom jagnjeće krvi pogođena smrću svog prvorodenog sina. Pre nego što je nastupila poslednja pošast, Bog je u svojoj milosti dao ljudima tri dana tame za razmišljanje, preispitivanje i pokajanje, kao i uputstvo kako da izbegnu konačnu pustoš.

9. Posle šeste pošasti zapis kaže da „Gospod učini te otvrdnu srce Faraonovo“ (2. Mojsijeva 9,12; videti i 2. Mojsijeva 10,1.20.27; 2. Mojsijeva 11,10; i takođe 2. Mojsijeva 14,4.8.17). Tokom prvih pet pošasti, faraon je bio taj koji je svesno zatvorio svoje srce (2. Mojsijeva 7,13.14.22; 2. Mojsijeva 8,15.19.32; 2. Mojsijeva 9,7; 2. Mojsijeva 9,35) i istorijsko sećanje i podsetnik da se prenosi budućim pokolenjima. Pre same priče o 10 pošasti, postoje dva Božija predviđanja da će On, Gospod, otvrdnuti faraonovo srce (2. Mojsijeva 4,21, 2. Mojsijeva 7,3).

10. Vračari su mogli da oponašaju samo prve dve pošasti. Kada se dogodila treća pošast, umesno su rekli: „Ovo je prst Božiji“ (2. Mojsijeva 8,19). Kasnije su i sami oboleli od čireva (2. Mojsijeva 9,11; vidi i nagovor faraonovih „činovnika“, 2. Mojsijeva 10,7).

11. Pošasti se takođe mogu sabrati u parove: prva i druga su povezane sa rekam Nil; treća i četvrta su leteći insekti (komarci i muve); peta i šesta liče jedna na drugu, sa pomorom životinja i čirevima na ljudima; sedma i osma opisuju štetu na usevima; pošasti devet i deset su povezane sa tamom – jedna sa fizičkom tamom, a druga sa krajnjom tamom, naime, smrću prvenca.

12. Zanimljivo je primetiti da je Gospod posebno pozvao faraona sedam puta sa „Pusti narod moj“ (2. Mojsijeva 5,1; 2. Mojsijeva 7,16; 2. Mojsijeva 8,1.20; 2. Mojsijeva 9,1.13; 2. Mojsijeva 9,1.13; 2. Mojsijeva 10,3) i jednom je upotrebio izraz „Ako li ne pustiš naroda mojega, evo, pustiću na tebe...“ (2. Mojsijeva 8,21). Faraon je u početku pristao posle druge, četvrte, sedme i devete pošasti (2. Mojsijeva 8,8; 2. Mojsijeva 8,25-28, 2. Mojsijeva 9,28; 2. Mojsijeva 10,24), ali je, na kraju, ipak odbio da pusti narod da se pokloni Gospodu (2. Mojsijeva 8,15; 2. Mojsijeva 8,32; 2. Mojsijeva 9,35; 2. Mojsijeva 10,27); čak je zamolio Mojsija da se moli za okončanje određenih pošasti i da se moli i za njega (2. Mojsijeva 8,8.28; 2. Mojsijeva 9,28; 2. Mojsijeva 10,16.17). Tek posle desete pošasti on je pozvao Mojsija i Arona i zapovedio im: „I dozva Mojsija i Arona po noći i reče: ustajte, idite iz naroda mojega i vi i sinovi Izrailjevi, i otidite, poslužite Gospodu, kao što govoriste. Uzmite i ovce svoje i goveda svoja, kao što govoriste, i idite, pa i mene blagoslovite“ (2. Mojsijeva 12,31.32).

Kao što smo rekli, sve ove nesreće su se odnosile na Božju presudu egipatskim bogovima i onima koji su se njih držali, tj. obožavali. Ne treba zanemariti činjenicu da se usred svih ovih nesreća nalazi izjava o moćnom Božjem prisustvu u egipatskoj zemlji. Bog je hteo da jasno stavi do znanja da postoji razlika između onih koji Ga slede i onih

koji idu protiv Njega: „Ako li ne pustiš naroda mojega, evo, pustiću na tebe i na sluge tvoje i na narod tvoj i na kuće tvoje svakojake bubine, i napuniće se bubina kuće Misirske i zemlja na kojoj su. Ali ću u taj dan odvojiti zemlju Gesemsku, gdje živi moj narod, i ondje neće biti bubina, da poznaš da sam ja Gospod na zemlji“ (2. Mojsijeva 8,21.22).

Prorok Isaija zadivljujućim rečima govori o Božjoj ljubavi i budućim planovima za Egipat : „U to će vrijeme biti put iz Misira u Asirsku, i Asirac će ići u Misir i Misirac u Asirsku, i služiće Gospodu Misirci s Asircima. U to će vrijeme Izrailj biti treći s Misircima i Asircima, i biće blagoslov posred zemlje. Jer će ih blagosloviti Gospod nad vojskama govoreći: da je blagosloven moj narod Misirski i Asirski, djelo ruku mojih, i našljedstvo moje, Izrailj“ (Isaija 19,23-25).

Otvrdnuće faraonovog srca

Otvrdnuće faraonovog srca fascinira proučavaoce Biblije. Moramo naglasiti da Bog nije unapred odredio faraonove odluke. Izbore je načinio sam faraon. Nije bio predodređen da tvrdoglavo odbija da sledi Božija uputstva i bude osuđen na propast. Bog daje slobodu izbora svakom pojedincu i omogućava ljudima da odgovore na Njegovu poruku ljubavi i ponuđenu milost. On ne primorava ljude da Mu se pokoravaju ili da ne čine tako.

Kompletna tekstualni pregled o otvrdnjavanju faraonovog srca (videti tačku 9 u prethodnom odeljku), daje sledeći rezultat: u procesu otvrdnjavanja, sam faraon je bio taj koji je tvrdoglavo odbijao da se ponizi pred Bogom (2. Mojsijeva 10,3). Njegova odluka, njegova namerna neposlušnost, dovela ga je do toga da ode dalje, do tačke bez povratka. Svoj karakter je izgradio protiv Boga i bio je čvrst u svojoj odluci. Božanski poziv koji mu je bio upućen da pusti Izrailjce i pokloni se živom Bogu samo je dolio ulje na već prisutnu vatru u njegovom srcu, zapaljenu protiv Svemogućeg i Njegovog sluge Mojsija.

Treći deo: Primena u životu

1. Dokazi su se gomilali i potvrđivali da je Gospod bio suvereni Bog koji je želeo da izbavi svoj narod i izvede ga iz Egipta. Šta je to u našim srcima i životima što nas može navesti da tvrdoglavo odbijamo sve Božje podsticaje da se pokajemo i sledimo Ga?
2. Šta je tako privlačno u idolopoklonstvu? Zašto je Egipćanima bilo tako teško da raskinu sa svojim idolopoklonstvom, čak i nakon što su videli kakvu je to pustoš donelo?
3. Ljudi su neverovatni u stvaranju sopstvenih idola. Praktično sve se može pretvoriti u idola. Šta je idol? Kako pravimo svoje bogove i klanjamo im se? Koji principi se mogu opisati i otkriti iza takvog ponižavajućeg ponašanja? Zašto se Bog tako žestoko protivi idolopoklonstvu?

POUKA 5

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 12,26.27

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 11,1–12.30

Uvod

Deseta pošast je bila vrhunac svih dotadašnjih zala. Narod se morao unapred pripremiti za ono što dolazi jer su životi bili u pitanju. Prvorođenčad je čekala ili život ili smrt, zbog čega su porodice bile u stanju najviše pripravnosti. Svaka porodica će morati da odgovori na ključno pitanje: Da li ćemo verovati Gospodu i Njegovoj brizi za naše živote ili ćemo to zanemariti? Jedini put koji je vodio u život bio je obeležen prihvatanjem krvi nedužnog jagnjeta. U to vreme svečano je uspostavljena proslava Pashe, kako bi, zajedno, cele porodice doživele Božje izbavljenje.

Učitelji, ne zaboravite da objasnite članovima vašeg razreda glavnu poentu lekcije: Isus Hristos je pashalno Jagnje (Jovan 1,29, 1. Korinćanima 5, 7). Samo u Njemu imamo istinski život i život večni. Ovaj život je obezbeđen na krstu (Jovan 11,25; Jovan 12,32; Rimljanima 5,6-8; 1. Korinćanima 1,18.23.24). Proslava Pashe navela je Isusa da uspostavi novu ceremoniju za svoje sledbenike. Na Tajnoj večeri, Isus je sa svojim učenicima jeo jagnje, koje je ukazivalo na Njega. Čineći to, On je preusmerio fokus svojih sledbenika na novu vrstu proslave koja će ih iznova podsećati na najvažniji događaj u istoriji Zemlje i istoriji čitavog univerzuma: Njegovu konačnu žrtvu na krstu u naše ime. Ovu novu zajednicu sa Njim putem pričesti slavimo tokom Večere Gospodnje, kada se sećamo Njegovog života i smrti za nas (Matej 26,26-29, 1. Korinćanima 11,23-26). Ovaj redizajn Pashe od žrtvenog jagnjeta ka živom Jagnjetu, Isusu Hristu, je nedokučiva pouka koju treba pamtiti tokom pričesti, kao i u svakodnevnom ličnom prihvatanju Hristove zamenske smrti za čovečanstvo (2. Korinćanima 5,15.21).

Drugi deo: Komentar

Istorijska pozadina

Tutmos III (1504-1450 p.n.e.) je imenovao svog sina Amenhotepa II (1450-1425 p.n.e.), koji nije bio njegov najstariji sin, da mu bude suvladar, ali samo na kratko. Amenhotep II verovatno nije bio prisutan u Egiptu tokom deset pošasti, jer je bio angažovan u vojnom pohodu. Po povratku će dobiti vest da mu je otac poginuo u Crvenom moru dok je gonio Izrailjce (2. Mojsijeva 14,28; 2. Mojsijeva 15,4; Psalam 136,15) i da je njegov brat, faraonov prvenac, umro u desetoj pošasti (2. Mojsijeva 12,29). Božja izvršna presuda pogodila je, kako je predviđeno, tri oblasti: prvorođene Egipćane, njihove životinje i njihove bogove (2. Mojsijeva 12,12). Faraon je bio jasno upozoren, ali je prkosio i božanskom upozorenju i Mojsijevim ponovljenim molbama da

se podvrgne Božjem zahtevu kako bi se ova nesreća mogla izbeći. Faraon je tvrdoglavo odbijao da se pokori Bogu, a njegova neposlušnost je dovela do daljeg neviđenog razaranja za Egipćane. Svaka porodica je bila pogođena. Uticaj ove tragedije bio je neposredan i Egipćani su molili Izrailjce da napuste Egipat.

Pashalno jagnje

Mnogi ne razumeju pravo značenje i svrhu žrtvovanja i motive koji stoje iza njih. Postoji ogromna razlika između paganskih žrtava, prinetih u hramovima ili kućama različitim bogovima u obliku idola, i istinske žrtve prinete živom Bogu. Bog reguliše ove prinose i daje precizna uputstva o tome zašto i kako treba da se prinesu Njemu, zajedno sa onim što treba da se prinese i ko treba da služi nad žrtvama.

Iza svih nebiblijskih žrtava leži shvatanje da su one hrana za bogove, koji su zavisili od ljudi. Nasuprot tome, živi Bog daje hranu svima (Psalam 104,14-27); Njemu nisu potrebne žrtve da bi Ga hranile i održavale, one nisu hrana za Boga nebeskog.

Ali, suštinska razlika između paganskih i biblijskih žrtava je mnogo dublja. Osnovni motiv pagana je da oni svoje žrtvene darove vide kao moćno sredstvo da utiču na bogove, smire njihov gnev i umire ih kako bi mogli da dobiju njihovu naklonost. Paganski obožavaoci morali su da prinose ponude bogovima kako bi ih umilostivili, dobili njihov blagoslov i smirili ih kako bi sprečili bogove da im naude. Paganski obožavaoci morali su da svojim bogovima daju najbolje, kako bi zauzvrat dobili božansku zaštitu, prosperitet, plodnost, sigurnost i naklonost.

Nasuprot tome, žrtve su, prema Bibliji, Božje sredstvo i način da Mu se približimo. Bog nam prilazi i pruža pomirenje i spasenje. Kada vernici prinose žrtvu, oni ne manipulišu Bogom. Oni daju imajući u vidu konačnu žrtvu, Isusa, na koga upućuju sve žrtve. Tako prihvataju Hrista kao svog Spasitelja koji jedini može oprostiti njihove grehe, spasiti ih i blagosloviti ih.

U vreme kada se dešavaju događaji opisani u 2. Mojsijevoj, krv na dovratnicima bila je znak (2. Mojsijeva 12,13) da određeni dom priznaje Gospoda i želi da živi po Njegovim učenjima. Ovaj znak obeležen krvlju doneo je presudu spasenja porodici. Bog je objavio: „Kad vidim krv, proći ću vas, te neće biti među vama pomora, kad stanem ubijati po zemlji Misirskoj“ (2. Mojsijeva 12,13). Ova presuda nije bila osuda ili uništenje, već pozitivan sud iskupljenja koji su verni iskusili.

Verne porodice slavile su Pashu kao sud spasenja. Sva ova krv ima mnogo dublje značenje. Krvna žrtva je ukazivala na pravo pashalno Jagnje, Isusa Hrista, koji će se jednom zauvek žrtvovati za čovečanstvo. Oni koji Ga prihvate kao svog ličnog Spasitelja dobijaju obećanje da će večno živeti sa Njim (Jovan 3,16; 1. Jovanova 5,11-13).

Bog može prihvatiti samo žrtvu prinetu iz skrušenog, poniznog i zahvalnog srca. Zahvalnost za ono što je Bog učinio (ne za ono što smo mi sami postigli ili izvršili) mora biti ključni motiv koji izvire iz srca koje hvali Boga za dar spasenja. Prorok Isaija naglašava da treba da hrabrimo jedni druge jer Božja presuda za Njegov narod nije osuđujuća, već iskupljujuća. Naš ljubazni, milostivi i brižni Gospod poučava vernike kako

da razumeju Njegov sud: „Recite onima kojima se srce uplašilo: ohrabrite se, ne bojte se; evo Boga vašega; osveta ide, plata Božija, sam ide, i spašće vas“ (Isaija 35,4).

Poučavanje naše dece Božjem putu

Bog daje precizna uputstva svom narodu kako da pouče sledeću generaciju o Njemu i Njegovim moćnim delima. On im kaže da slave Pashu svake godine na veoma lični način. Ono što se dogodilo njihovim precima mora se ispričati kao njihovo sopstveno iskustvo, kao da su oni robovi koje je Gospod otkupio i izveo iz Egipta. Roditelji treba da uče svoju decu, a sledeća generacija treba da uči svoju decu, i tako bez prestanka. Oni to moraju da žive, ne samo rečima već i delima. Iskustvo mora uvek biti sveže; istorija se mora aktuelizovati kao da se dogodila upravo sada. Istorijski događaj mora postati egzistencijalan i lični. Na ovaj način će se ponovo proživeti istorija, a ono što se dogodilo neće biti zaboravljeno. Mojsije je rekao: „I kad dođete u zemlju koju će vam dati Gospod, kao što je kazao, držite ovu službu. I kad vam reku sinovi vaši: kakva vam je to služba? Recite: ovo je žrtva za prolazak Gospodnji, kad prođe kuće sinova Izrailjevih u Misiru ubijajući Misirce, a domove naše sačuva“ (2. Mojsijeva 12,25-27). Da bi se sećali ovog važnog događaja, Izrailjci su dobili instrukcije da svake godine slave obred Pashe.

Ovaj model je standard po kome danas treba da učimo našu decu, ovaj obrazac nam je dat da ga oponašamo. Asaf podstiče: „Otvoram za priču usta svoja, kazaću stare pripovijetke. Što slušasmo i doznasmo, i što nam kazivaše oci naši, nećemo zatajiti od djece njihove, naraštaju poznom javićemo slavu Gospodnju i silu njegovu i čudesa koja je učinio. Svjedočanstvo podiže u Jakovu, i u Izrailju postavi zakon, koji dade ocima našim da ga predadu djeci svojoj; da bi znao potonji naraštaj, djeca koja će se roditi, pa i oni da bi kazivali svojoj djeci da polažu na Boga nadanje svoje, i ne zaboravljaju djela Božijih, i zapovijesti njegove da drže“ (Psalam 78,2-7). David sledećim rečima iznosi šta treba da činimo: „Od koljena do koljena hvaliće djela tvoja, i silu tvoju kazivati“ (Psalam 145,4). Svaka nova generacija treba da verodostojno ponovi i nauči druge priču o iskupljenju i oslobođenju. Dovoljno je da samo jedna generacija zanemari ovaj zadatak i njihova deca i porodice izgubiće znanje o Bogu. Tada će se razumevanje Njegovih učenja smanjiti, a težnja za pobožnim životom biće u opasnosti.

Treći deo: Primena u životu

1. Tvrdoglavost faraona, zajedno sa neposlušnošću mnogih Egipćana, nas uči da čak ni velika čuda i znamenja nemaju moć da nateraju ljude da veruju i promene svoje živote. Sam Isus je rekao: „Ako ne slušaju Mojsija i proroka, da ko i iz mrtvih ustane neće vjerovati“ (Luka 16,31). Šta je bilo i šta je sada na vašem životnom putu što vas je dovelo do toga da svim srcem sledite Boga? Kako možemo pomoći drugima da ne zavise od čuda, već da ozbiljno shvate Božju Reč?
2. Pošto nas Bog voli, On nas poučava o razornim posledicama neposlušnosti ako uporno ostanemo u grehu. Upornost u činjenju bezakonja je smrtonosna; iz tog razloga, Bog nas milostivo poziva da se pokajemo i prihvatimo Njegovu žrtvu prinetu

za spasenje svakog pojedinca. Kako možemo biti sigurni da smo potpuno predani Isusu i da smo spašeni? Kako možemo ozbiljno shvatiti Božja upozorenja puna ljubavi da ne idemo putem koji vodi ka uništenju? Zamke ometanja su na svakom koraku, kako ih izbeći?

3. Mojsije, u svojoj propovedi Izrailjcima, naglašava da svoju decu i unuke treba sve vreme poučavati i vaspitavati o Božjoj ljubavi, dobroti i istini: „I često ih napominji sinovima svojim, i govori o njima kad sjediš u kući svojoj i kad ideš putem, kad liježeš i kad ustaješ“ (5. Mojsijeva 6,7). Kako možemo da učimo svoju decu na privlačan i smislen način, a da ne budemo dosadni ili nasilni, kako bi naše porodice bile pune poznanja Boga?

POUKA 6

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 14,13.14.30.31

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 12,31–15,21

Uvod

U istoriji Božijeg naroda, izlazak iz Egipta je najneobičnija starozavetna priča, u kojoj je Bog intervenisao na najspektakularniji način. Nakon što su jeli pashalno jagnje, Izrailjci su bili spremni da napuste Egipat. Faraon je konačno dao pristanak. Pritisnut velikom nevoljom koja ih je snašla, on daje naređenje Mojsiju i Aronu da odu i poklone se svom Bogu. Uključeni su svi – muškarci, žene, deca, kao i njihova krda i stada. Ranije je Mojsije ispravno odbio da ode ako Izrailjcima nije dozvoljeno da odu kao kompletne porodice, zajedno sa svojim životinjama. Pored toga, Bog se pobrinuo za budućnost svog naroda: oni nisu napustili Egipat praznih ruku.

Kada su Egipćani molili Izrailjce da napuste zemlju, dali su im sve stvari koje su tražili: srebro, zlato i odeću, baš kao što im je Mojsije naredio. Sve ovo je bilo nadoknada za plate koje su nepravedno zadržane. Kasnije će Izrailjci biti suočeni sa izborom kako da iskoriste ove darove, da li će davati tkaninu, dragocene ukrase, zlato, srebro i druge metale za izgradnju skinije (2. Mojsijeva 25,1-7) ili dajući zlatni nakit Aronu da izradi idola – zlatno tele (2. Mojsijeva 32, 23.24).

Tema stvarnog „izlaska“ je naglašena na početku priče (2. Mojsijeva 12,37-41), u daljem razvoju događaja (2. Mojsijeva 13,21, 22) i na kraju, gde se ističe da je „Gospod spasio Izrailj“ (2. Mojsijeva 14,30.31).

Drugi deo: Komentar

Istorijska pozadina

U cilju razumevanja istorijske pozadine u poglavlju 2. Mojsijeva 12, razmotrite sledeće dve tačke:

A: Posle 430 godina boravka u Egiptu, Izrailj sada može slobodno da putuje u Obećanu zemlju. Zbog dvostrukog pojavljivanja hebrejske reči *wayehi*, „dogodilo se“, „bilo“, u tekstu 2. Mojsijeva 12,41, ovaj vremenski period naglašava se izjavom „U isti dan izadoše“. U početku, samo Josif je bio u Egiptu, a zatim je stigla cela Jakovljeva porodica. Tada ih je bilo sedamdesetoro (2. Mojsijeva 1,5), a sada „oko šest stotina tisuća pješaka, samijeh ljudi osim djece“ (2. Mojsijeva 12,37; uporedi sa 2. Mojsijeva 38,26), što znači da je četa od oko dva miliona ljudi izlazila iz Egipta. Mojsije je sigurno bio obučen u vojnoj strategiji tokom svog boravka u faraonovoj palati, tako da je znao kako da organizuje tako ogroman broj ljudi. U biblijskom tekstu se pominje da su išli „iz zemlje Misirske u četama njihovijem“ (2. Mojsijeva 12,51; uporedi sa 2. Mojsijeva 6,26; 2. Mojsijeva 7,4; 2. Mojsijeva 12,17,41), što znači kao „vojne“ jedinice ili bataljoni.

Izlazak je bio dobro organizovan; međutim, treba imati na umu da je karavan mogao da putuje samo onoliko brzo koliko i njegovi „najslabiji“ članovi, obično deca, starci, stada i krda.

B. Izlazak se verovatno dogodio u martu 1450. godine pre nove ere, prema najboljim proračunima konzervativnih naučnika, što znači da će 430 godina biti 1880. p.n.e. Kako da razumemo ovaj vremenski period? Među konzervativnim naučnicima postoje dva gledišta: (1) 430 godina, koje se računaju od Josifovog vremena do izlaska, i (2) 430 godina, počevši od Avrama do izlaska. (Za diskusiju o ova dva glavna stava u vezi sa dugim ili kratkim boravkom u Egiptu [bilo samo „u zemlji Egipatskoj“, prema jevrejskom masoretskom tekstu, ili i „u zemlji Egipatskoj“ i „u zemlji Hananu“, prema Pentateuhu i grčkom prevodu Septuaginta], i za dokaze za kratak boravak u Egiptu, pogledajte *Biblijski komentar* tom 1. str. 183-187, 313-315, 557).

„Gospod će se biti za vas, a vi ćete mučati!“

Izrailjci su geografski bili saterani u ćošak: pred njima je bilo Crveno more. Na jednoj strani su bile planine, a iza njih je bila dobro obučena i moćna faraonova vojska (za detalje videti Elen G. Vajt, poglavlje „Izlazak“ u *Patrijarsima i prorocima*). Iz ove situacije, ljudski rečeno, bilo je nemoguće pobeći. Narod je bio prestravljen. Nije ni čudo što ih je Bog, preko Mojsija, ohrabrio sa: „Ne bojte se, stanite pa gledajte kako će vas Gospod izbaviti danas“ (2. Mojsijeva 14,13). Mi prirodno ne umemo da budemo mirni i da čekamo Božju intervenciju. Želimo da se borimo kada umesto toga treba da čekamo Boga, da čutimo i napredujemo Njegovom milošću i silom.

Velika napetost je bila u vazduhu. Kako će narod reagovati? Tok događaja je izvanredan: Bog daje zapovest da se ide napred. Stub od oblaka, koji predstavlja nevidljivo Božije prisustvo, prelazi sa prednje strane na začelje kolone, „i došav među vojsku Misirsku i vojsku Izrailjsku bješe onijem oblak mračan a ovijem svijetlijaše po noći, te ne pristupiše jedni drugima cijelu noć“ (2. Mojsijeva 14,20). Mojsije podiže svoj štap. Istočni vetar deli vodu i formira suvo zemljište. Izrailj maršira morskim vodenim koridorom. Egipćani pokušavaju da ih progone. Ali Gospod je zbunio faraonovu vojsku i cela vojska je potopljena dok su Izrailjci bezbedni na drugoj strani Crvenog mora. Tako doživljavaju Božju spektakularnu pobjedu u njihovom spasavanju.

Egipat se zalaže za one koji se protive i odbacuju Boga. Egipćani su podbacili po dva osnova: (1) tvrdoglavo su se opirali živom Gospodu i (2) želeli su da zarobe i porobe Izrailjce. Pohlepa i nasilje doveli su ih do uništenja. Postoji ogromna razlika između služenja Gospodu, koji daje milost, slobodu i spasenje, i služenja faraonu, što vodi u slepu poslušnost, zastrašujuće zapovesti, ropstvo i, na kraju, u smrt.

Gospod izbavlja

U samom središtu knjige 2. Mojsijeva nalazi se ključna fraza: „I izbavi Gospod Izrailja“ (2. Mojsijeva 14,30), koja je teološki magnet, jezgro i izvor cele knjige jer sve teče ka njoj i iz nje. Ovo je jedini put kada se ova fraza upotrebljava u knjizi 2. Mojsijeva. Izbavljenje je došlo od Gospoda. Teološki bremenit hebrejski glagol *yasha'* znači

„spasiti“, „izbaviti“, „otkupiti“ i pojavljuje se u imenu Isusa (takođe, na primer, i u imenima Isus Navin i Isaija), što znači „Gospod spasava“ (videti Mat. 1,21). Bog je spasao sve Izrailjce, nijedan nije nedostajao, za razliku od faraonove vojske gde „ne osta od njih nijedan“ (2. Mojsijeva 14,28), svi su poginuli u Crvenom moru. Gospodnja pobjeda je bila trijumfalna i potpuna.

Izrailjci su reagovali na svoje moćno izbavljenje strahopoštovanjem prema Gospodu i uzdanjem u Njega (2. Mojsijeva 14,31). U tekstu se pominje da se ovaj pozitivan odgovor dogodio kada su videli prikaz velike moći Gospodnje protiv Egipćana. Cilj koji su imali faraon i njegova vojska je verovatno bio da ubiju mnoge Izrailjce kako bi pokazali svoju moć i da ponovo ogorčeno porobe preživeli ostatak. Ovaj ishod se nije dogodio zbog Božje pravedne intervencije pune ljubavi prema svom narodu. Odgovor Izrailja je bilo oduševljenje i slavljenje, izraženo u obliku pesme.

Pesme Mojsija i Marije

Nakon spektakularnog čuda koje se desilo prilikom izlaska, Mojsije upućuje Izrailjce da slave Gospoda kroz izuzetnu poeziju, koja koristi bogate slike (pozadina ove aktivnosti je objašnjena u tekstu 2. Mojsijeva 15,19). Pesme Mojsija i Marije bile su pesme pobjede i zahvalnosti. Gospod je predstavljen kao moćni ratnik. Vrhunska fraza je „Gospod će carovati do vijeka“ (2. Mojsijeva 15,18), a pošto je On visokouzvišeni i večni Car, Mojsije izjavljuje da je On njegova sila, pesma, izbavitelj i Bog; pa će Ga hvaliti i uzvisivati (2. Mojsijeva 15,1.2). Niko nije sličan Njemu: On je „slavan u svetosti, strašan u hvali, i čini čudesa“ (2. Mojsijeva 15,11). Mojsije se obraća Gospodu i veliča Ga: „I mnoštvom veličanstva svojega oborio si one koji ustaše na te“ (2. Mojsijeva 15,7) i nastavlja: „Vodiš milošću svojom narod, koji si iskupio, vodiš krjepošću svojom u stan svetosti svoje“ (2. Mojsijeva 15,13). Ovo mesto, o kome se govori u tekstu 2. Mojsijeva 15,17 naziva se „svetinja“, koja se nalazi „na gori našljedstva“. Pesma je proročka, imajući u vidu hram u Jerusalimu.

Pesma ima sedam tematskih strofa: (1) stihovi 1-3, uzvisivanje Gospoda; (2) stihovi 4-5, Gospodnja pobjeda nad faraonom; (3) stihovi 6-7, Gospodnja veličanstvenost; (4) stihovi 8-10, Gospodnja stvaralačka moć i sud; (5) stih 11, Gospodnja jedinstvenost; (6) stihovi 12-16a, Gospodnja ljubav i izbavljenje od neprijatelja; i (7) stihovi 16b-18, Gospod je Car i daje odmor svom narodu u Obećanoj zemlji. U tekstovima 2. Mojsijeva 15,6.11.16 uvek se ponavljaju dve fraze radi isticanja. Pesma odražava izveštaj o stvaranju iz knjiga 1. Mojsijeva 1 i 2, i tako označava novi početak za Božji narod, stvaranje oslobođene nacije Izrailja.

Marija se smatrala proročicom. Njena kratka pesma (2. Mojsijeva 15,21) ponavlja mnoge motive Mojsijeve pesme (2. Mojsijeva 15,1). Ali jedan važan detalj je drugačiji. Marija naglašeno navodi sve žene da pevaju (gramatički imperativ!) Gospodu uz pratnju daira. Njeno srce je preplavljeno zahvalnošću, a ona navodi druge da izraze istu emociju. Najverovatnije su i otpevali celu pesmu, koja je u pisanoj formi bila skraćena, pri čemu su početni redovi služili kao naslov.

Na staklenom moru iskupljeni će pevati pesmu Mojsijevu i Jagnjetovu (Otkrivenje 15,2-4). Ove himne su pesme oslobođenja i pobede i odražavaju Božju ljubav, pravdu i moć.

Kasnije, u Novom zavetu, apostol Pavle će upotrebiti sliku prolaska kroz vode Crvenog mora kao metaforu za krštenje Izrailja u Hristu (videti 1. Korinćanima 10,2).

Treći deo: Primena u životu

1. Verovati Gospodu i Njegovim obećanjima je često teško, posebno u opasnim vremenima kada Njegova pomoć nije vidljiva i ne dolazi odmah. Šta znači „ostati miran“ da bi se videlo Božje oslobođenje?
2. Gospod je rekao Mojsiju ne samo da se moli već i da ide napred. Da li se Bog bori za nas u svim životnim situacijama ili očekuje od nas da delujemo kao odgovor na Njegovo vođstvo? Kako znate kada da sačekate, a kada da preduzmete akciju?
3. Zašto Bog veoma često treba da nas podseća i ohrabruje zapovešću „Ne bojte se“? Zašto se tako lako obeshrabrimo?
4. Kako je Gospod mogao da stekne slavu porazom faraona i njegove vojske? Šta je slava Božija? Kako su Egipćani mogli da znaju da je Gospod Bog usred svih nedaća koje su zadesile njihovu zemlju?

POUKA 7

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 16,28-30

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 15,22–18,27

Uvod

Božja čudesna intervencija kojom je spasao svoj narod iz ropstva, neponovljivi događaj bez presedana, trebalo je da se pamti i redovno obeležava na praznik Pashe. Izrailjci su bili izbavljeni i slobodni da odu, ali sloboda je skupa roba. Božji znaci i čuda su izvršeni u ime Izrailja, što je rezultiralo božanskim presudama koje su pale na Egipat. Ove presude nisu bile samo kazna za Egipćane, već su bile poučne i za Izrailjce, pomažući im da upoznaju pravog Boga i koje su prave, trajne vrednosti u životu. Bog je sebe predstavio kao pravednog Iskupitelja, moćnog Ratnika koji je izbavio Izrailj iz ropstva. Ovi dramatični događaji su bili osmišljeni da navedu Njegov narod da u potpunosti veruje u Njega kao svog mudrog Vodiča i onoga koji se stara za njih i da na taj način shvati svoju zavisnost od Njegovog brižnog vođstva.

Posle velikog izbavljenja iz Egipta, iskustva sa Crvenog mora i sjajne proslave Božjeg spasenja iz ruku faraona i njegove vojske, Bog je odveo Izrailj u pustinju Sur, gde su putovali tri dana, ne nalazeći izvore vode. Ovde je pred Izrailjce postavljen još jedan test poverenja u Gospoda (2. Mojsijeva 15,25). Neposredno pre ovog iskušenja, Izrailjci su verovali Gospodu nakon što su prešli Crveno more i videli faraonov poraz (2. Mojsijeva 14,31). Da li će i dalje ostati na putu potpunog poverenja u Boga, sa sigurnim stavom poverenja u svog Vođu? Sve što se dogodilo proteklih dana i sedmica trebalo je da im ostane urezano u sećanje. Da li će se setiti Božjeg vođstva ako bi se životne poteškoće pojavile?

Bog je brinuo o Izrailju kao roditelj pun ljubavi i strpljivo ih je vodio kroz pustinju. Morao je da im drži bolne lekcije kada su gundali; ipak, On je s ljubavlju obezbedio vodu, prepelice i manu i poučio ih kako da svetkuju subotu.

Drugi deo: Komentar

2. Mojsijeva 15,22–18,27 opisuje putovanje Izrailja na Sinaj. Odlomak sadrži pet narativa: dve priče su vezane za dar vode. Prvi narativ o vodi, kod Mere, govori o tome da je Bog gorku vodu učinio pitkom (2. Mojsijeva 15,22-27). Drugi narativ o vodi govori o vodi koja izvire iz stene (2. Mojsijeva 17,1-7). Između ove dve priče nalaze se čudesni darovi hrane – prepelice i mane – i pouke o svetovanju subote (2. Mojsijeva 16,1-36). Ova tri čuda – voda, prepelice i mana – praćena su sa još dva izveštaja, a to su Gospodnji dar pobeđivanja nad Amalićanima (2. Mojsijeva 17,8-16) i Jotorova poseta, za vreme koje daje mudre savete Mojsiju (2. Mojsijeva 18,1-27).

Dar vode u Meri

Po prvi put se u knjizi 2. Mojsijeva, u našoj priči o nedostatku vode za piće u pustinji Sur, pojavljuje hebrejski koren *lun* – „žamor“, „gundati“, „žaliti se“. Izrailjci su se zaustavili u Meri, gde je voda bila gorka i „tada stade narod vikati na Mojsija govoreći: šta ćemo piti?“ (2. Mojsijeva 15,24). Nažalost, *lun* je postao ključni izraz koji označava Izrailjske priče o lutanju pustinjom. To je dominantna reč u pričama o mani i prepelicama, gde se ovaj negativni termin javlja osam puta (kao glagol u tekstovima 2. Mojsijeva 16,2.7.8; kao imenica u tekstovima 2. Mojsijeva 16,7.8.9.12). Pominje se i u sledećem izveštaju o vodi koja izvire iz stene u izveštaju o Rafidinu (2. Mojsijeva 17,3-6). Ista ideja mrmljanja ili gundanja javlja se u knjizi 4. Mojsijeva (4. Mojsijeva 14,2.27.29.36; 4. Mojsijeva 16,11.41; 4. Mojsijeva 17,5.10). Ovaj izraz se koristi izvan Petoknjžja samo u tekstu Isus Navin 9,18.

Kada se narod žalio, Mojsije je zavapio Gospodu, što se sada po treći put pominje u ovoj knjizi (2. Mojsijeva 8,12; 2. Mojsijeva 14,15; 2. Mojsijeva 15,25). Gospod je naredio Mojsiju da u gorku vodu baci komad drveta. Tako je voda ozdravila kada je Mojsije sledio Božja uputstva. U kontekstu isceljenja vodom, Gospod obećava da „nijedne bolesti [jevrejski: *mackalah*] koju sam pustio na Misir neću pustiti na tebe“, ako Ga budu pažljivo slušali i bili poslušni. Da bi istakao svoje obećanje, On koristi božansku formulu: „jer sam ja Gospod, ljekar tvoj“ (2. Mojsijeva 15,26). Gospod upućuje na razne bolesti u vezi sa deset pošasti (videti i Božije obećanje u tekstu 2. Mojsijeva 23,25). Takva pošast neće pasti na verne.

Posebno u pustinji, voda je od životne važnosti. Bez vode se ne može živeti; ona je izvor i održavalac života. Voda je život, bez nje se može preživeti svega nekoliko dana. Nije ni čudo što imamo nekoliko važnih priča i čuda vezanih za vodu u knjigama 2. Mojsijeva i 4. Mojsijeva. Nakon toga, Izrailj se ulogorio u Elimu gde je bilo dosta vode i hlada od palmi.

Prepelice, dar mane i subota

Gospod je milostivo odgovorio na gundanje ljudi, koji su se žalili da nemaju mesa i druge hrane u kojoj su uživali u Egiptu. Njihov govor je pun preterivanja i gorke ironije. Izrailjci su se setili svojih punih tanjira dok su služili faraonu. Kao odgovor, međutim, Gospod je obećao da će im obezbediti hleb sa neba, kao i prepelice. Rekao je da će uveče imati prepelice, a ujutru hleb s neba. Desilo se upravo onako kako je predviđeno (2. Mojsijeva 16,13). Iznenađenje je bilo ujutru, jer nikada ranije nisu videli manu, pa su pitali: „Šta je ovo“ (2. Mojsijeva 16,15)? Ovo pitanje je značenje reči „mana“.

Sa darom mane, Bog je poučio Izrailjce kako da svetkuju subotu. Isus manu naziva „hlebom s neba“ (Jovan 6,31), što se odnosi na tekst 2. Mojsijeva 16,4. Dakle, mana je bila hleb koji je Gospod dao svom narodu da jede u pustinji (2. Mojsijeva 16,15). Ukupno 40 godina Bog je davao manu Izrailjcima (2. Mojsijeva 16,35). Davanje mane je prestalo tek kada su Izrailjci proslavili svoju prvu Pashu u Obećanoj zemlji (Isus Navin 5,10-12).

Svake sedmice tokom 40-godišnjeg boravka Izrailjaca u pustinji dogodila bi se četiri čuda. Ova čuda su poučavala Izrailjce svetosti subote: (1) mana je padala s neba svakog dana, osim u subotu; (2) ako bi neko sakupio manu za sledeći dan u toku radne sedmice, mana bi se pokvarila do sledećeg dana; (3) mana je padala u dvostrukoj količini svakog petka, pripremnog dana za subotu; i (4) mana sakupljena petkom se nije pokvarila već je ostala sveža za upotrebu u subotu. Tako se Gospod svaki dan brinuo za potrebe naroda. Šest dana u sedmici morali su da izađu i sakupe manu, što je bio podsetnik da su svakodnevno potpuno zavisni od Njega.

Drugo čudo sa hlebom s neba bila je zapovest Gospodnja Mojsiju da uzme *gomer* mane, što je oko 3,64 litra, stavi u krčag, a zatim stavi „pred svjedočanstvom da se čuva“ (2. Mojsijeva 16,34). Kasnije je *gomer* mane stavljen u kovčeg zaveta (Jevrejima 9,4) kao podsetnik budućim generacijama. Ova mana se nije pokvarila, iako je do tada najduže ostala nepokvarena samo dva dana, od petka do subote.

Imenica „subota“ (jevrejski: *šabat*) je nekoliko puta istaknuta u knjizi 2. Mojsijeva i prvi put se pominje u Bibliji u tekstu 2. Mojsijeva 16,23, u kojoj je opisana kao „subotni odmor“ (jevrejski: *šabaton*) i „odmor svet Gospodu“. Ovaj stih je prva izričita zapovest u vezi sa svetkovanjem subote i sadrži tri imperativa: „peći“, „kuvati“ i „ostaviti“! Subotu treba slaviti. Zanimljivo je da 25. stih dodaje četvrti imperativ: „Jedite“! Jedite manu danas. Jelo je usko povezano sa svetkovanjem subote. Vremenski izraz „danas“ se u ovom tekstu koristi tri puta u vezi sa subotom, čime se naglašava čudo jedenja mane subotom jer je to Bog dao. U 25. stihu se kaže da je ovo „subota Gospodnja“, a 26. stih objašnjava da je subota sedmi dan u sedmici. Stih 30 povezuje subotu sa odmorom: „I počinu [jevrejski: *šabat*] narod u sedmi dan“. Trijada ključnih reči u ovom odlomku 2. Mojsijeva 16,23-30 – „subota“, „danas“ i „počinak“ – povezana je sa tekstem Jevrejima 4,7-10, u kojoj Pavle takođe razrađuje ideje „subota“, „danas“ i „počinak“. Reč „šabat“ se pojavljuje u knjizi 2. Mojsijeva i u sledećim tekstovima: 2. Mojsijeva 16,25.26.29; 2. Mojsijeva 20,8.10.11; 2. Mojsijeva 31,14-16 i 2. Mojsijeva 35,2.3.

Na vrhuncu priče o mani, kada su neki ljudi izašli u subotu da skupe manu, Bog je postavio veoma oštro pitanje: „Dokle ćete se protiviti zapovjestima mojim i zakonima mojim?“ (2. Mojsijeva 16,28). Gospod koristi reč „protiviti“ da opiše njihovo namerno delovanje. Trebalo je da nauče da je subota dar, koji je pojačan činjenicom da je Gospod obezbedio hranu za njih. Stoga im nije bilo potrebno da skupljaju manu za sebe u subotu.

Treći deo: Primena u životu

1. Isus je o sebi objavio da je On Hleb života (Jovan 6,35.48). Kako možemo da živimo sa Isusom Hristom u tako bliskom odnosu da On za nas postane svakodnevna „hrana i piće“?
2. Kada i kako treba da brinemo o onima koji se žale na životne teškoće, a kada da ne reagujemo na gundanje?
3. Bog je bio prisutan u stubu od oblaka i u ognjenom stubu, ali Izrailjci su Njegovo prisustvo u oblaku uzimali zdravo za gotovo. Takođe možemo imati izvanredno Božje

delovanje koje se dešava među nama, a da ga ne cenimo. Kako možemo zadržati osećaj strahopoštovanja prema svetosti u stvarima koje se odnose na Boga i Njegovo delovanje?

4. Jotorova poseta je narativ koji opisuje najbolji primer božanskog vođstva. Mojsije je učio i rastao u svojim liderskim veštinama. Bio je vođa usredsređen na Boga i vođa koji je priznao Božje vođstvo u svom životu i životu Izrailja. Mojsije je takođe bio izuzetan slušalac, koji je bio ispunjen zahvalnošću i hvalama za Božje delovanje. Bio je vizionar; ipak, morao je da nauči kako da delegira odgovornost. Bio je poučljiv iako je bio snažan vođa. Šta je to u vezi sa Mojsijem što mu je omogućilo da bude otvoren za nove ideje i da bude svestan oblasti kojima je potrebno poboljšanje? Kako je uspevao da konstruktivnu kritiku ne doživljava lično ili da misli da sugestije za njegovo poboljšanje predstavljaju pretnju?
5. Apostol Pavle, u vezi sa čudom vode koja je tekla iz stene u Rafidinu, navodi da je Isus bio Stena (1. Korinćanima 10,4). U okviru tog događaja narod je gundao i iskušavao Gospoda (2. Mojsijeva 17,2). U tekstu Malahija 3,10 pozvani smo da iskušamo Boga. Koja je razlika između pozitivnog i negativnog kušanja Boga? Kako možemo kušati Boga na pogrešan način?

POUKA 8

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 19,4-6

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 19,1–20,20

Uvod

Na Sinaju, Bog uspostavlja zavet sa svojim narodom. Kao inicijator, Bog daje blagodat svom narodu i stupa u zavetni odnos sa njima. Bog želi da Izrailj bude Njegov poseban dragoceni narod, carstvo sveštentičko, sveta nacija. Uspeh Izrailja počivaće na njihovom pozitivnom odgovoru na Božje brižno vođstvo i na moćna dela koja je učinio za njih u Egiptu i na putu za Sinaj. Bog ih je već pozvao da Ga slede i dokazao da planira da im pruži svetlu budućnost. Ako se budu pridržavali Njegovih učenja i nastojali da neguju istinski odnos sa Njim, onda će Bog moći da ih odvede na put bez presedana u Obećanu zemlju. Oni treba da nauče ko je On i šta čini za njih da bi Mu se divili, voleli Ga, slušali i obožavali. Poklon u obliku Deset zapovesti otkrio je principe srećnog, uravnoteženog i prosperitetnog života.

Tema lekcije

Izvođeci Izrailj iz Egipta i vodeći ih kroz Crveno more i pustinju prema gori Sinaj, Bog je želeo da ih dovede Sebi (2. Mojsijeva 19,4). Otprilike prvih godinu dana, On ih je podučavao kroz ovaj proces. Bog je svom narodu bio kao roditelj pun ljubavi, poučavajući ih šta je najbolje za njihov napredak. Narod je video kako je Bog pobedio egipatska božanstva i brinuo se za njih kroz pošasti i njihovo bekstvo iz Egipta. Tada im je Bog dao najdragoceniji dar, Dekalog, kako bi ih naučio kako da imaju strahopoštovanje prema Njemu (2. Mojsijeva 20,20). U ovoj lekciji razmišljamo o različitim funkcijama Božjeg zakona.

Drugi deo: Komentar

Dekalog čini srce Božjeg otkrivenja i biblijske etike. To je Magna Carta (velika povelja) biblijskog učenja, i sažimanje svih učenja u jedno, norma svih normi. Deset zapovesti, čija načela su večna, čini srž i osnovu božanskih standarda za celo čovečanstvo. Kada je u pitanju davanje Dekaloga, petoknjižje podvlači da je on objavljen od Boga (2. Mojsijeva 19,19; 2. Mojsijeva 20,1; 5. Mojsijeva 5,4.5.24) i da ga je takođe On napisao (2. Mojsijeva 24,12; 2. Mojsijeva 31,18; 5. Mojsijeva 5,22). Dva puta je darovan Mojsiju kao poseban dar (2. Mojsijeva 32,19; 2. Mojsijeva 34,1; 5. Mojsijeva 10,1.2). U knjizi 2. Mojsijeva, Dekalog se naziva „svedočanstva“ (2. Mojsijeva 31,18); i „reči zaveta“ (2. Mojsijeva 34,28). Izraz „deset zapovesti“ se ne koristi na jevrejskom, iako se o njima govori kao o „zapovestima“ u tekstu 2. Mojsijeva 20,6. Umesto toga, Dekalog se tri puta

naziva „Deset reči“ (jevrejski: *‘aseret haddebarim*; vidi upotrebu jevrejskog u tekstu 2. Mojsijeva 34,28; 5. Mojsijeva 4,13; 5. Mojsijeva 10,4).

Možemo primetiti da se u obe knjige (2. Mojsijeva i 5. Mojsijeva) Dekalog nalazi na početku zbornika zakona i njihovog tumačenja. Postoje dve verzije Dekaloga, sa vrlo malim razlikama; prvi je zabeležen u tekstu 2. Mojsijeva 20,1-17 a drugi u tekstu 5. Mojsijeva 5,6-21. Druga verzija koju je Mojsije usmeno izneo Izrailju dogodila se skoro četrdeset godina kasnije, neposredno pre njihovog ulaska u Obećanu zemlju (5. Mojsijeva 1,3.4; 5. Mojsijeva 4,44-47). Ove okolnosti objašnjavaju malu razliku koja postoji između ove dve verzije Dekaloga. Kada je Pavle sažeo sav zakon u ljubav, on citira Dekalog (Rimljanima 13,8-10; Galatima 5,14). Ljubav je zaista prikaz Božjeg zakona jer je On Bog ljubavi (1. Jovanova 4,16).

Iako su pojedini zakoni Dekaloga već ukratko bili poznati pre Sinaja, sam Bog je izabrao da formalno predstavi Dekalog svom narodu i čovečanstvu. To je zato što ove zapovesti odražavaju, na sistematski način, ko je On, Njegov karakter i Njegove vrednosti.

Funkcija zakona nije u tome da nas nauči da zadobijemo spasenje kroz njegovo poštovanje. To jest, ne treba da držimo zakon Božiji da bismo se spasli, već zato što smo spaseni. Zakon nije izvor života, već je sredstvo kojim manifestujemo i izražavamo život koji imamo.

U Bibliji se Božji zakon takođe vidi u veoma pozitivnom svetlu (Matej 5,16.17; Jovan 14,15; Galatima 3,21; 1. Korinćanima 7,19). Može se stvarati pesma o zakonu (kao što je Psalam 119, pravo remek-delo), pevati o zakonu (Psalam 19) i razmišljati o njemu danju i noću (Psalam 1,2; Josija 1,8) jer čuva od zla i daje mudrost, razumevanje, zdravlje, blagostanje i mir (5. Mojsijeva 4,1-6; Priče Solomunove 2-3).

Dekalog ima nekoliko ključnih funkcija::

1. *Božji zakon je garancija slobode* (1. Mojsijeva 2,16.17; Jakov 2,12). To je kao ogradna koja stvara veliki slobodan prostor za život i upozorava da iza određene tačke leži opasnost, problemi, komplikacije i smrt. Nema budućnosti za one koji izađu iz kruga slobode.
2. *Zakon je ogledalo* (Jakov 1,23-25). U njemu možemo videti koliko smo prljavi i koliko treba da se očistimo. Dekalog otkriva našu grešnost; međutim, ne može nas očistiti od greha ili krivice (Rimljanima 3,20).
3. *Božji zakon je putokaz*. Kao takav, vodi nas kao *paidagogos*, ili učitelj, Hristu (Galatima 3,24). Ukazuje na Isusa, koji čisti, oprašta naše grehe i menja naše živote (2. Korinćanima 5,17; 1. Jovanova 1,7-9).
4. *Dekalog je Božje obećanje za nas*. Objavljujući ove zakone, Bog obećava da će ti standardi biti deo naših života ako održavamo blizak odnos s Njim. On je garant koji će omogućiti da ovi standardi postanu naš stalni životni stil. Bićemo toliko prisni sa Njim da nećemo želeti ono što je zabranjeno. Sa zadovoljstvom ćemo ostati u zajednici s Njim, tražeći od Njega da izvrši ovu poslušnost u nama snagom svoje blagodati, Reči i Svetog Duha.

U Dekalogu, četvrta i peta zapovest su date na jevrejskom jeziku kao pozitivne zapovesti u obliku apsolutnog infinitiva koji u pravnom materijalu ima dva značenja: zapovest ili naglašeno obećanje (videti E. Kautzsch, ur., *Gesenius' Hebrew Grammar* [Oxford: Clarendon, 1910], par. 113bb i 113ee). Ostale zapovesti su izražene kao negativne naredbe koje koriste rečcu negacije *l'o* („ne“), plus zapovedni oblik (poput imperfekta). Pored činjenice da je značenje takvog jevrejskog izraza trajna zabrana, dakle zapovest, sugerisano je da on takođe prenosi buduću situaciju, dakle obećanje (videti Jacques B. Doukhan, *Hebrew for Theologians: A Textbook for the Study of Biblical Hebrew in Relation to Hebrew Thinking* [Lanham, MD: University Press of America, 1993], str. 41). U svetlu ovog predloga, ispravan prevod bi mogao biti „nećeš...“ a ne „nemoj...“ Potporu za razumevanje Dekaloga kao obećanja može se naći u tekstu Sudije 6,23, gde Gospod obećava Gedeonu: „Nećeš umreti“. Gramatička konstrukcija u ovoj rečenici je potpuno ista kao u Dekalogu.

Jevrejsko značenje izraza *dabar*, koji se koristi za opisivanje Deset zapovesti, ne znači nužno „zapovest“, već „reč“ ili „obećanje“. Zavisice od prevoda, ali pogledajte, na primer, upotrebu imenice *dabar* kao „obećanje“, u 1. Carevima 8,56; 2. Dnevnika 1,9; Nemija 5,12.13; Psalam 105,42 i upotreba *dabar* kao glagola, sa istim značenjem „obećanja“, u tekstovima 5. Mojsijeva 1,11; 5. Mojsijeva 6,3; 5. Mojsijeva 9,28; Isus Navin 9,21; Isus Navin 22,4 i Isus Navin 23,5.

Elen G. Vajt potvrđuje naše tumačenje sledećom izjavom u vezi sa funkcijom Dekaloga: „Deset zapovesti... je deset obećanja.“ – Rukopis 41, 1896 [objavljeno u *The SDA Bible Commentary*, knj. 1, str. 1105]. „U svakoj zapovesti ili nalogu koji Bog daje postoji i obećanje, najpouzdanije obećanje, koje se krije u zapovesti.“ – Misli s Gore blagoslova, str. 76. Ona naglašava da „glas Božji s neba“ govori „duši, obećavajući: Učinite ovo i nećete potpasti pod vlast i kontrolu sotone.“ – Pismo 89, 1898 [objavljeno u *The SDA Bible Commentary*, knj. 1, str. 1105].

Pravidna ograničenja zakona su samo za naše dobro, da bismo održali sreću i život (Mihej 6,8; Jovan 10,10). Zakon je norma ponašanja za one koji veruju u Boga i spasavaju se Njegovom blagodaću kroz veru u Hrista.

Mesto zakona u novom savezu je neverovatno – on je usađen u srce. Zakon je internalizovan (videti Matej 5,21-48) i na njega ne treba gledati kao na teret, već kao na radost. Oni koji žive Dekalog kako treba, slede njegova obećanja sa pravim motivima, poštujući njegove propise iz zahvalnosti za ono što je Bog učinio i čini za njih. Blagodat ne menja zakon, ali se menja naš odnos prema njemu. Pavle je protiv legalizma i protiv zloupotrebe Božjeg zakona, ali nije protiv samog zakona (Rimljanima 7,9-12).

Isus Hristos je *telos* zakona (Rimljanima 10,4), što znači da je On njegov cilj i svrha – a ne kraj – u smislu prestanka ili ukidanja njegovog važenja. Hristos je hermeneutički ključ koji otključava pravo značenje i svrhu zakona. Dakle, bilo bi netačno reći da je Hristos poništio, ukinuo, zamenio ili obesnažio zakon. Hristos, naprotiv, daje smisao zakonu.

Kao što je Isus Navin podsetio, mi nismo u stanju da budemo poslušni Bogu: „Ne možete služiti Gospodu, jer je svet Bog“ (Isus Navin 24,19). Međutim, kada tražimo od

Boga da uzme našu slabost, On će nas učiniti jakim. On će nam dati svog Svetog Duha koji će nas potaknuti da Mu se pokoravamo (Jezekilj 36,27). Pavle kaže: „Kad sam slab, onda sam silan“ (2. Korinćanima 12,10). Poslušnost je delo Duha Svetog u nama.

Treći deo: Primena u životu

Postavite učenicima sledeća pitanja:

1. Kao ljudi, možemo odlučiti da činimo ono što je ispravno samo pod uticajem Božje milosti. Mi treba da odlučimo da Mu se pokoravamo, ali mi nemamo moć da ispunimo svoju odluku ili da Ga sledimo. Potrebna nam je pomoć u našoj krhkosti i slabosti, pomoć izvan nas samih. Dobra vest je da On daje spremnost (što je odgovor na Njegov poziv ljubavi) i moć da se posluša (Filibljanima 2,13). U praktičnom smislu, kako vidite ove odredbe na delu u vašim životima?
2. Sve što nam Bog zapoveda da činimo, On nam omogućava da to i učinimo. Elen G. Vajt kaže da „sve Njegove zapovesti omogućavaju“ – Hristove očigledne pouke, str. 333. originala. Iz te perspektive, Deset zapovesti su zapravo deset blaženstava. U kom smislu i kako Božje zapovesti mogu omogućiti vernicima da budu poslušni Bogu?

POUKA 9

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 20,22-24

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 20,21–23,33

Uvod

Pored moralnog zakona, takođe poznatog kao Dekalog, ili Božjih deset obećanja, koji se tradicionalno nazivaju Deset zapovesti, Gospod je Mojsiju dao i *mishpatim* – doslovno presude – takođe prevedene kao uredbe, pravila, zakoni ili propisi. Ovi zakoni su praktično primenili principe Dekaloga na svakodnevni život Izrailjaca. Ovaj odeljak zakona, koji je Mojsije napisao na svitku, nazvan je „Knjiga zavetna“ (2. Mojsijeva 24,7), a ovaj „Zavetni zakonik“ je proširen u poglavljima 2. Mojsijeva 20,22–23,19. Sledi Božja beseda o tome kako će i pod kojim uslovima On voditi svoj narod u obećanu zemlju (2. Mojsijeva 23,20-33).

Teme

Bog proširuje i objašnjava Deset obećanja ili Deset reči svom narodu u Knjizi zavetnoj. Ovo naglašavanje određenih zapovesti može se direktno otkriti u sledećim odlomcima:

1. Prvo obećanje o jedinstvenom i živom Bogu nalazi se u tekstovima 2. Mojsijeva 20,23a i 2. Mojsijeva 23,13.
2. Drugo obećanje o pravom obožavanju i odricanju idolima je u tekstovima 2. Mojsijeva 20,23b; 2. Mojsijeva 22,20 i 2. Mojsijeva 23,24.32b.33.
3. Treće obećanje o poštovanju Boga i onoga što On predstavlja nalazi se u tekstu 2. Mojsijeva 22,28a.
4. Četvrto obećanje o subotnom odmoru je u tekstu 2. Mojsijeva 23,10-12.
5. Peto obećanje o poštovanju roditelja je u tekstu 2. Mojsijeva 21,15.17.
6. Šesto obećanje o poštovanju života je u tekstu 2. Mojsijeva 21,12-14.23.29.
7. Sedmo obećanje o poštovanju braka je u tekstu 2. Mojsijeva 22,16.17.
8. Osmo obećanje o poštovanju imovine je u tekstu 2. Mojsijeva 22,1-4.
9. Deveto obećanje o poštovanju ugleda ljudi i istine je u tekstovima 2. Mojsijeva 22,11 i 2. Mojsijeva 23,1-9.
10. Deseto obećanje o poštovanju sebe držeći um čistim prožima ceo Zavetni zakonik.

Ovi specifični zakoni odražavaju Dekalog u širem smislu; na primer, sve instrukcije u vezi sa povredama ili štetom ukazuju na šesto obećanje, a propisi o krađi na osmo obećanje. Cilj ovih „presuda“ je da pomognu vernicima da budu muškarci i žene od integriteta.

Drugi deo: Komentar

Tekstovi u poglavljima 2. Mojsijeva 19-24 govore o uspostavljanju (2. Mojsijeva 19,3-8) i obnavljanju, odnosno potvrđivanju, Božijeg saveza sa Njegovim narodom u svečanoj ceremoniji koja uključuje škropljenje krvlju, što ukazuje na zapečaćenje tog saveza (2. Mojsijeva 24,3-8). Između su predstavljeni temeljni principi Božjeg karaktera u odnosu na čovečanstvo. Ove univerzalne i večne vrednosti, bez kulturoloških i vremenskih granica, izražene su u moralnim zakonima, Dekalogu ili Deset obećanja (2. Mojsijeva 20,1-17), a potom detaljnije objašnjene u Zavetnom zakoniku (2. Mojsijeva 20,22–23,33). Primena i proširenje Dekaloga, iz praktičnih razloga, može biti strukturisano na sledeći način:

Prolog (2. Mojsijeva 20,22–21,1)

1. Slučajevi koji uključuju jevrejske robove (2. Mojsijeva 21,2-11)
2. Slučajevi za smrtnu kaznu (2. Mojsijeva 21,12-17)
3. Slučajevi telesnih povreda (2. Mojsijeva 21,18-32)
4. Slučajevi oštećenja, zaštite i krađe imovine (2. Mojsijeva 21,33-22,15)
5. Slučajevi koji se odnose na život u društvu (2. Mojsijeva 22,16-31)
6. Slučajevi koji se odnose na pravdu i susedstvo (2. Mojsijeva 23,1-9)
7. Uredbe u vezi sa praznicima u toku godine (2. Mojsijeva 23,10-19)

Epilog (2. Mojsijeva 23,20-33)

Principi koji stoje iza ovih propisa mogu se primenjivati čak i danas; međutim, to moramo učiniti bez sprovođenja kazni koje su vezane za njih, jer su date za Izrailjski teokratski sistem i ograničene na njega. Teokratija je završena, zajedno sa zakonima žrtvovanja, smrću Isusa na krstu (Danilo 9,25-27, Matej 27,51, Kološanima 2,14) i kamenovanjem đakona Stefana, 34. godine (Dela 7,54-60). Stefanova smrt označila je kraj 70-nedeljnog proročanstva iz Danila 9,24-27, označavajući početak jevanđelja koje se objavljuje celom svetu, i Jevrejima i neznabošcima (Matej 28,18-20; Dela 1,8).

„Na kojem god mjestu zapovjedim da se spominje ime moje“ (2. Mojsijeva 20,24)

U prologu Deset zapovesti, koji postavlja ton za ono što sledi, Bog objavljuje: „Vidjeli ste gdje vam s neba govorih [odnosi se na nedavno veličanstveno, usmeno i javno izgovaranje Deset obećanja; videti 2. Mojsijeva 20,1; 5. Mojsijeva 5,24]... Na kojem god mjestu zapovjedim [jevrejski *zakar* „zapamtiti“] da se spominje ime doći ću k tebi, i blagosloviću te“ (2. Mojsijeva 20,22-24). Ovo četvorostruko naglašavanje božanskog „ja“, u vezi s onim što je Bog učinio, i što će učiniti, je ključno. Gramatički oblik „Na kojem god mjestu zapovjedim da se spominje ime moje“ (2. Mojsijeva 20,24) samo u ovom stihu ima za predmet Gospoda. Sam Gospod želi da uveri svoj narod da će biti sa njima. Bog obećava da će biti prisutan sa njima na mestima gde utvrđuje svoje ime i čini da se ono poštuje; tamo će ih blagosloviti.

Ove lokacije uključuju i brojna privremena mesta, a posebno kasnije hram u Jerusalimu, gde će se On iskreno obožavati. Izjava implicira da ljudi treba da reaguju ispravno i da neguju odnos s Njim. Njegovo prisustvo i blagoslov nisu automatski. On će biti tamo gde će Njegovo ime biti zapamćeno. To nas povezuje s Božjim otkrivanjem Njegovog imena Mojsiju, a preko njega i Izrailjcima, „to je spomen moj od koljena na

koljeno“ (2. Mojsijeva 3,15). Tako je u teološkom centru oltarskih zakona, u tekstu 2. Mojsijeva 20,24-26, podvučeno Božije prisustvo i blagoslov. Bog je već pokazao da je usred Egipta, iako Ga Egipćani nisu priznavali kao takvog (2. Mojsijeva 8,22). Ali sada On objavljuje da će biti usred Izrailja.

Srednji stih knjige 2. Mojsijeva

Prema masoretskim komentarima na marginama stranica gde je pisan jevrejski tekst, srednji stih knjige 2. Mojsijeva je 2. Mojsijeva 22,27. Ovaj stih se fokusira na jedno od Gospodnjih osnovnih atributa, naime na Božju milost, koju On besplatno daje i definiše kao nezasluženu naklonost koja se nudi ljudima. Kontekst govori o Božjoj brizi za siromašne, a razlog se navodi: „Jer sam milostiv“. Primetite da je ovo jedini Gospodnji atribut u celom Svetom pismu koji je uokviren formulom samoidentifikacije „Ja jesam“. To je ono što On jeste: Gospod je milostiv. Ova suštinska istina o Bogu pominje se četiri puta u knjizi 2. Mojsijeva: dva puta kao pridev (2. Mojsijeva 22,27; 2. Mojsijeva 34,6) i dva puta u glagolskom obliku (2. Mojsijeva 33,19). Božji narod treba da bude milostiv koliko je Bog milostiv, da nesebično pomaže onima kojima je potrebno.

Zakon odmazde (2. Mojsijeva 21,23-25)

Takozvani *lex talionis* (zakon odmazde) se često pogrešno shvata i koristi za diskreditaciju Božjeg karaktera i učenja Starog zaveta u pokušaju da se „dokaže“ da je Bog Starog zaveta osvetoljubivi Bog. Ovaj pojam je daleko od istine i razumevanja značenja i namere ovog zakona. Svrha je bila da se ograniči lična osveta, čime bi se odvratilo pojedinac ili porodica od preuzimanja pravde u svoje ruke. To je bio humani zakon, namenjen sudijama koje su se bavile različitim slučajevima kada je došlo do fizičkih povreda. Zakon je trebalo da obezbedi primenu odgovarajuće (ne preterane) naknade. Iza ovih propisa je pre svega stajala novčana naknada (videti, na primer, 2. Mojsijeva 21,19.22.30.32.34-36) ili ponuda oslobođanja od ropstva (2. Mojsijeva 21,26.27), kako bi se izrailjska zajednica zaštitila, a zlo ograničilo.

Osvajanje Hanaana

Bog uverava Izrailjce da će, kao što se borio za njih u iskustvu Crvenog mora (2. Mojsijeva 14,13.14.26-31), to učiniti ponovo kada uđu u Obećanu zemlju. On će sam ići ispred njih i pobediće njihove neprijatelje (2. Mojsijeva 23,20-31). Božansko „ja“ se pojavljuje 13 puta u NIV prevodu ovog odlomka, gde Bog objavljuje šta će učiniti za Izrailj, dok im omogućava da naslede novu teritoriju: (1) „Šaljem anđela svojega pred tobom“ (2. Mojsijeva 23,20); (2) „Ja ću biti neprijatelj tvojim neprijateljima“ (2. Mojsijeva 23,22a); (3) „(biću) Protivnik tvojim protivnicima“ (2. Mojsijeva 23,22b); (4) „Ja ću ih istrijebiti“ (2. Mojsijeva 23,23); (5) „Ukloniću bolest između vas“ (2. Mojsijeva 23,25); (6) „Broj dana tvojih napuniću“ (2. Mojsijeva 23,26); (7) „Pustiću strah svoj pred tobom“ (2. Mojsijeva 23,27a); (8) „Uplašiću svaki narod na koji dođeš“ (2. Mojsijeva 23,27b); (9) „Obratiću k tebi pleći svijeh neprijatelja tvojih“ (2. Mojsijeva 23,27v); (10) „Poslaću i stršljene pred tobom“ (2. Mojsijeva 23,28); (11) „Pomalo ću ih odgoniti ispred tebe“ (2.

Mojsijeva 23,30); (12) „Postaviću međe tvoje“ (2. Mojsijeva 23,31a); i (13) „Jer ću vama u ruke dati one koji žive u onoj zemlji“ (2. Mojsijeva 23,31b).

Bog takođe jasno kaže šta Njegov narod treba da uradi kao odgovor, da bi mogli da dožive ovaj božanski blagoslov u potpunosti: (1) „Čuvaj ga se“ i „slušaj“ (2. Mojsijeva 23,21) mog Anđela (ovo je Anđeo Gospodnji, preovaploćeni Glasnik, Isus Hristos, videti 1. Mojsijeva 16,7; 2. Mojsijeva 3,2.4.7; 2. Mojsijeva 14,19); (2) „Nemoj da ga rasrdiš“ (2. Mojsijeva 23,21); (3) „Nemoj se klanjati bogovima njihovijem niti im služiti, ni činiti što oni čine“ (2. Mojsijeva 23,24); (4) „Nego ih sasvijem obori i likove njihove sasvijem izlomi“ (2. Mojsijeva 23,24); (5) „Nemoj hvatati vjere s njima ni s bogovima njihovijem“ (2. Mojsijeva 23,32); (6) „Neka ne sjede u zemlji tvojoj, da te ne navrate da se ogriješiš o mene“ jer bi ti njihovo idolopoklonstvo „bila zamka“ (2. Mojsijeva 23,33).

Stoga ih Gospod izričito upozorava da ne ulaze u odnos saveza sa susednim narodima ili da ne slede njihove idolopokloničke običaje obožavanjem njihovih bogova. Takvi odnosi i prakse će odvojiti Izrailj od njihovog odnosa sa živim Bogom, njihovim Stvoriteljem i Iskupiteljem, uzrokujući njihovu propast.

Treći deo: Primena u životu

1. Prvobitni Božji plan je bio da, na zvuk ovnujskog roga, Njegov narod „pođe na goru“ (2. Mojsijeva 19,13). Šta se zapravo dogodilo i zašto su Izrailjci propustili ovaj veliki poziv koji im je Bog uputio (razgovarajte u razredu o tekstovima kao što su 2. Mojsijeva 19,16b; 2. Mojsijeva 20,19; i 5. Mojsijeva 5,5,25)?
2. Na osnovu priče (2. Mojsijeva 19), Izrailjci su se uplašili kada im je Bog direktno govorio. Koja je razlika između pravog i pogrešnog straha (2. Mojsijeva 20,19-21)? Šta znači biblijsko učenje da se treba „bojati Boga“?
3. Zašto je važno da se naš vertikalni odnos sa Gospodom uvek prenosi u horizontalnu dimenziju našeg rada i brige o ljudima kojima je potrebna naša pomoć i poštovanje?

POUKA 10

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 24,3

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 24,1-31,18

Uvod

Gospod je spasio svoj narod od egipatske vlasti, dao mu slobodu, doveo ga kroz pustinju sebi na Sinaj, i uspostavio sa njima zavet ljubavi (2. Mojsijeva 19,3-6; 5. Mojs. 7,9.12; Nemija 9,32), i u svemu tome pokazao preobilnu milost i brigu za svoj narod. U snažnom prikazu svoje slave na Sinaju, On je izgovorio Deset obećanja (dar Dekaloga, izrečen u knjizi 2. Mojsijeva 20) i detaljnije ih objasnio u zavetnom zakoniku (2. Mojsijeva 20,22–23,19). Sada Gospod potvrđuje ovaj savez sa Izrailjem na važnoj ceremoniji koja je ukorenjena u žrtvovanju životinja, što ukazuje na Hristovu žrtvu koja je zapečaćena krvlju.

Drugi deo: Komentar

Potvrđivanje saveza

Potvrđivanje saveza uključivalo je nekoliko važnih elemenata:

- Mojsijevo usmeno izlaganje reči i zakona Gospodnjih (2. Mojsijeva 24,3);
- Mojsijevo pisanje Knjige zaveta (2. Mojsijeva 24,4a);
- podizanje oltara (2. Mojsijeva 24,4b);
- postavljanje dvanaest kamenih stubova, koji predstavljaju dvanaest plemena Izrailjevih (2. Mojsijeva 24,4c);
- žrtve paljenice i žrtve zahvalne (2. Mojsijeva 24,5);
- Mojsijevo škropljenje oltara polovinom žrtvene krvi (2. Mojsijeva 24,6);
- njegovo čitanje Knjige zaveta (2. Mojsijeva 24,7a);
- potvrdni odgovori naroda (2. Mojsijeva 24,3.7b);
- Mojsijevo škropljenje naroda drugom polovinom žrtvene krvi (2. Mojsijeva 24,8a);
- Mojsijeve reči: „evo krv zavjeta [frazu koja se pojavljuje samo ovde u Bibliji; uporedi sa Zaharija 9,11; Matej 26,28; Marko 14,24] koji učini Gospod s vama za sve riječi ove“ (2. Mojsijeva 24,8b);
- zavetna trpeza, sa 74 poglavarima, na gori Sinaj (2. Mojsijeva 24,9-11)).

U okviru zaveta, Božji narod je tri puta na isti način odgovorio na Božije milostive reči: „Činićemo sve što je rekao Gospod“ (2. Mojsijeva 19,8; videti i 2. Mojsijeva 24,3.7).

Šta nije u redu sa takvim obećanjem? Naime, njihovo samopouzdanje, njihovo plitko razumevanje moći greha i sopstvene grešne prirode i neuspeh da priznaju potrebu za Božjom pomoći. U stvarnosti, samo nekoliko sedmica kasnije, mnogi od njih su plesali oko zlatnog teleta. Tačan odgovor bi bio: „Uz Gospodnju pomoć i silom Njegove blagodati učinimo sve što je Gospod rekao“.

Isus Navin, veoma veran Mojsijev sluga i kasnije odličan vođa Božjeg naroda, lično je čuo ova dobronamerna obećanja i znao je koliko su krhka, slaba i lako se prekrše. Nekoliko puta je bio svedok otpadništva Izrailjaca. Kada su kasnije opet ponovili: „I mi ćemo služiti Gospodu“ (Isus Navin 24,18), Isus Navin im je odlučno rekao: „ne možete služiti Gospodu“ (Isus Navin 24,19), jer njihova odluka nije bila čvrsta, jer su i dalje gajili neke paganske idole (videti Isus Navin 24,14.23), i nisu bili svesni da zavise od Božije pomoći, već su se oslanjali na snagu svoje volje. Međutim, Isus Navin je izjavio: „A ja i dom moj služićemo Gospodu“ (Isus Navin 24,15).

Bog je pozvao Mojsija, zajedno sa Aronom i dvojicom njegovih sinova, Nadavom i Avijudom, i 70 starešina da se sastanu sa Njim na gori Sinaj (2. Mojsijeva 24,9.10). Svojim bliskim prisustvom, Bog je želeo da potpunije otkrije ko je On. Namerno se pominje da su tom prilikom jeli i pili. Nije objašnjeno ko je priredio banket, iako je to najverovatnije bio sam Gospod. Zajednički obrok je bio još jedan oblik zapečaćenja saveza, tako da je ovo bio zavetni obrok. U biblijska vremena, sam čin zajedničkog obedovanja uspostavljao je duboko prijateljstvo i snažnu vezu između porodice i pojedinaca ili grupe. Ako nešto nije bilo u redu između onih koji su zajedno delili obrok, to bi bilo oprošteno, a oni koji su se gostili dali su obećanje da će zauvek stajati jedni uz druge (vidi, na primer, Jakovljevi i Lavanovi obed u tekstu 1. Mojsijeva 31,54).

Slično zavetno zajedništvo doživljavamo kada slavimo Isusov život i smrt tokom Večere Gospodnje, i čina pričešća. Bog poziva vernike da imaju blizak odnos sa Njim i jedni sa drugima tako što će zajedno jesti i piti. Oni koji učestvuju u ovom činu čine jednu porodicu sa Hristom jer ona oživljava i čini opipljivim ono što je On učinio za nas. Pričešće je vreme kada se Njegova crkva ponovo uspostavlja i zajednica vere ponovo formira, pokazujući da je On njihov Gospod, Car i Prijatelj. Članovi crkve su sjedinjeni sa Njim i jedni sa drugima. Oni su posvećeni jer je On među njima. Veza je zapečaćena Njegovim prisustvom i Rečju.

Šator od sastanka

Skoro jedna trećina knjige 2. Mojsijeva se bavi šatorom od sastanka i time ukazuje na njegov značaj. U poglavljima 2. Mojsijeva 25 do 31 daje se detaljan nacrt, uputstva o njegovom dizajnu i upotrebljenim materijalima, dok poglavlja 2. Mojsijeva 35 do 40 pripovedaju kako da se sagradi i na koji način treba da se posveti za njegovu svetu funkciju. Koji je značaj ovog narativa?

Najvažnija stvar u svetinji nije nameštaj, iako se ne može zanemariti jer postavlja scenu za ono što je trebalo da se tamo dešava. Ključna stvar je drama, stvarna predstava koja se tamo odigrava.

To je kao da idete u pozorište da vidite predstavu sa različitim scenama. Ono što je na sceni govori publici da li će se priča odvijati danju ili u ponoć, da li se dešava u gradu, palati, groblju ili svadbenom banketu, ko su glavni akteri i mnogo detalja između. Postavka je važna za razumevanje radnje i predstave. Na isti način, naš fokus vezan za šator uvek mora biti na samoj predstavi, a ne samo na pozadini, nameštaju i vrsti žrtve, kako bismo prepoznali ono što se prikazuje. Moramo da razumemo značenje svega toga. Šator od sastanka je monumentalna pouka o Božjem planu iskupljenja.

Službe u svetinji predstavljaju dramu o Bogu. Na dramatičan način oni dokumentuju ko je Bog; šta On zastupa; vrednosti koje On podržava; kako On spasava pokajanog grešnika; kako postupa sa grehom i tvrdoglavim zlim ljudima; kako On sudi i donosi konačno rešenje za problem greha, tako da će jednog dana zlo biti iskorenjeno. Ova drama pokazuje, na kraju, da će mir, pomirenje i harmonija biti ponovo uspostavljeni.

Bog je želeo da prebiva sa svojim narodom. Šator od sastanka je bio Njegovo zemaljsko prebivalište, ne zato što On već nije bio s njima, već zato što je želeo da pokaže Svoje stvarno, opipljivo prisustvo svom narodu, pokazujući da nisu sami ili napušteni, već da se brine o njima.

Apostol Pavle jasno kaže da Gospod ne živi u hramovima napravljenim ljudskom rukom (Dela 17,24.25), a Solomun svečano objavljuje, nakon što je sagradio čudesni hram za Njega u Jerusalmu, da ni nebesa ne bi mogla zadržati Gospoda: „Ali hoće li doista Bog stanovati s čovjekom na zemlji? Eto, nebo, i nebesa nad nebesima ne mogu te obuhvatiti, akamoli ovaj dom što ga sazidah!“ (2. Dnevnika 6,18). Zatim Solomun nastavlja: „Da čuješ molitvu kojom će se moliti sluga tvoj na ovom mjestu... čuj s mjesta gdje stanuješ, s neba, čuj i smiluj se“ (2. Dnevnika 6,20.21). Bog se u svojoj ljubavi i milosti spušta na naš nivo i prodire u naše vreme i prostor da bi bio sa nama.

Božje vidljivo prisustvo stoji iza Njegove želje da mu Izrailj sagradi šator u centru logora. Gospod objavljuje: „I neka mi načine svetinju, da među njima nastavam“ (2. Mojsijeva 25,8). Nemojte zanemariti veznik „i“ u ovoj frazi, jer je ovo „i“ egzegetski i teološki ključno. Bogu nije bila potrebna svetinja da bi bio ili boravio sa svojim narodom. On je bio prisutan među njima sve vreme, baš kao što je glavna tema knjige 2. Mojsijeva Božije prisustvo među Njegovim narodom. Međutim, Bog kasnije koristi hebrejski predlog *lamed* („tako da“ ili „tako“), u tekstu 2. Mojsijeva 29,46b, pa će svima biti jasno da je svrha svetinje da On blisko obitava sa svojim narodom i pokazuje svoje vidljivo prisustvo (2. Mojsijeva 29,42-46).

Kada je Navuhodonosor razorio veličanstveni Solomunov hram, a narod poslat u izgnanstvo zbog svoje nevernosti (Danilo 9,4-20), Bog je preko proroka Jezekilja uverio svoj narod da će im On „biti svetinja“ (Jezekilj 11,16).

Bog kaže Mojsiju da mora da sagradi svetinju po uzoru na onu nebesku koja mu je prikazana na gori Sinaj (2. Mojsijeva 25,9.40; pogledajte više o ovome u odeljku Komentar u 13. lekciji). Najvažniji prostor u svetinji bila je Svetinja nad svetinjama, čiji je centralni deo bio Kovčeg zaveta, koji se naziva i Kovčeg svedočanstva (2. Mojsijeva 25,16), jer je u Kovčeg trebalo da budu smeštene Božje reči svedočanstva ili Dekalog (2.

Mojsijeva 40,20). Na vrhu Kovčega postavljen je pokrov od čistog zlata, pomirilište (hebrejski *Kaporet*, od korena *kapar*, „iskupljenje“; na grčkom *hilasterion*). To je bilo mesto gde se dogodilo konačno pomirenje i izbrisani su priznati gresi Božjeg naroda. Ovde je Bog obezbedio konačno rešenje za problem greha i zla (videti 3. Mojsijeva 16,15.16.30). Isus Hristos je *hilasterion*, Presto milosti, pomirbena žrtva koja nas iskupljuje i čisti od naših greha (Rimljanima 3,25; 1. Jovanova 2,2).

Treći deo: Primena u životu

1. Nakon što je Solomun sagradio hram, Bog mu je rekao: „I ponizi se narod moj, na koji je prizvano ime moje, i pomole se, i potraže lice moje, i povrate se od zlijech putova svojih, i ja ću tada uslišiti s neba i oprostiću im grijeh njihov, i iscijeliću zemlju njihovu“ (2. Dnevnika 7,14). Kako možemo pažljivo primeniti i praktikovati kao zajednica vere ovaj božanski savet? Šta ometa naše molitve, sprečavajući Boga da čuje i da odgovori na naše vapaje za pomoć?
2. Kako obnavljamo zavet ljubavi sa Gospodom tokom pričesti? Da li nam je za to potrebna posebna ceremonija? Objasnite.
3. Isus Hristos „postade tijelo i useli se u nas puno blagodati i istine“ (Jovan 1,14). Na grčkom jeziku bukvalno se kaže da je On „šatorovao s nama“. Kako vas utelovljenje Isusa i Njegov život na zemlji može uveriti da je On sa vama i da razume sve vaše nevolje, probleme i životne izazove?

POUKA 11

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 32,31.32

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 32,1-35

Uvod

U trenutku kada je Izrailj otpao, otišavši u idolopoklonstvo, Mojsije je bio sa Gospodom na gori Sinaj. Narod je pretio smrću njegovom bratu Aronu, tako da je on popustio i napravio im je traženog idola u obliku zlatnog teleta. Narod je tada izjavio:

„Ovo su bogovi tvoji, Izrailju, koji te izvedoše iz zemlje Misirske!“ (2. Mojsijeva 32,4), čime su izričito odbacili Gospoda kao svog Boga i prekršili svoj zavet sa Njim. Značajno je primetiti da je pre Mojsijevog silaska sa Sinaja u logor, sam Gospod rekao Mojsiju da su se Izrailjci okrenuli od Njega i da su se klanjali idolu. Dakle, Izrailj je sada bio Mojsijev narod, a Mojsije je bio taj koji je izbavio Izrailjce iz Egipta. Gospod je rekao: „Idi, siđi, jer se pokvari tvoj narod, koji si izveo iz zemlje Misirske“ (2. Mojsijeva 32,7). Ranije su Gospod, kao i Mojsije i Jotor, naglašavali da je Gospod izveo Izrailj iz Egipta (2. Mojsijeva 3,8.17; 2. Mojsijeva 12,17.51; 2. Mojsijeva 13,3.9.14.16.18; 2. Mojsijeva 16,6.32; 2. Mojsijeva 18,1.10; 2. Mojsijeva 19,4; 2. Mojsijeva 20,2); Bog se sada ne poistovećuje sa Izrailjem jer ga Izrailjci nisu priznali kao svog Gospoda. Kakva tragična situacija!

Potom Gospod nudi da od Mojsija učini „veliki narod“ (2. Mojsijeva 32,10). Za Mojsija je bilo snažno iskušenje da prihvati ponudu i postane veliki. Ali on demonstrira plemenitost svog karaktera i ne razmišlja o takvoj ponudi. Njegovo nesebično interesovanje za boljitak naroda bilo je čvrsto; nikakve lične ambicije to nisu mogle promeniti. Mojsije se zalaže za Izrailj i apeluje na Gospoda ističući da je Bog taj koji je izbavio Izrailj. Ovaj narod je „narod tvoj, koji si izveo iz zemlje Misirske silom velikom i rukom krjepkom“ (2. Mojsijeva 32,11). Zbog Mojsijeve intervencije, „ražali se Gospodu učiniti zlo narodu svojem, koje reče“ (2. Mojsijeva 32,14). Kakva je moć u zastupničkoj molitvi!

Nakon što se Mojsije vratio u logor i video pobunu, razbio je na komade dve ploče sa Deset obećanja koja mu je Bog dao, što je bio čin koji je bio spoljašnji znak onoga što su Izrailjci uradili kada su odbacili Gospoda kao svog Vođu. Tada je Mojsije uništio zlatno tele. Oni koji su tvrdoglavo nastavljali sa pobunom morali su biti uklonjeni, pa je Bog preko Mojsija zapovedio da ih pobiju. Ova eliminacija je bila neophodna; u suprotnom, Božji narod bi otišao u nepovratnu propast (u vezi sa ovom egzekucijom, pročitajte Elen G. Vajt, *Patrijarsi i proroci*, poglavlje Idolopoklonstvo u podnožju Sinaja). Sledećeg dana, Mojsije se ponovo popeo na planinu Sinaj i zauzeo se za Izrailj, tražeći od njihovog milosrdnog Boga da oprostí svom narodu za njihovo zlo ponašanje.

Drugi deo: Komentar

Zlatno tele i Aron

Aron je mogao da spreči otpadništvo da je čvrsto stajao uz Boga i Njegovu istinu. Nije trebalo da popusti pred zahtevima ljudi za vidljivim bogom ili bogovima. Kada se pokazalo nepoštovanje prema Bogu i Njegovom sluzi Mojsiju, Aron je morao da odmah zaustavi ustanak. Umesto toga, poslušao je pobunjenike i napravio lažnog boga. U vreme Mojsijevog odsustva, Aron je imao zadatak da funkcioniše kao snažan vođa, ne plašeći se čak ni sopstvene smrti. Bog uvek interveniše da odbrani svoju stvar, i na Aronu je bilo samo da Mu veruje.

Mojsijeva briga za dobrobit Božjeg naroda ogleda se u njegovom pitanju upućenom njegovom bratu Aronu: „I reče Mojsije Aronu: šta ti je učinio ovaj narod, te ga uvali u toliki grijeh?“ (2. Mojsijeva 32,21). Aronovo popuštanje pogrešnim zahtevima dovelo je do tragičnih posledica. Da bi opravdao svoje ponašanje, Aron je izmislio čudo: „A ja im rekoh: ko ima zlata, neka ga skida sa sebe. I dadoše mi, a ja ga bacih u vatru, i izađe to tele“ (2. Mojsijeva 32,24). Aron se pozvao na magiju da bi smirio Mojsijev gnev. Greh zaslepljuje, a priče se često stvaraju da pokriju neposlušnost.

„Bješe se Gospod i na Arona razgnjevio veoma da ga šćaše ubiti“ (5. Mojs. 9,20), ali mu je život bio pošteđen jer se Mojsije založio za njega. Aron se iskreno pokajao za ovaj teški greh, vraćen je na svoju rukovodeću poziciju, a kasnije je pomazan za prvosveštenika (2. Mojsijeva 40,12-15). Božja milost je neverovatna!

Posrednička molitva

Postoje četiri osnovne vrste, ili tipa, molitve. Prvo, tu je „molitva hvale“ ili „molitva zahvalnosti“, u kojoj zahvaljujemo Bogu za čudesne stvari koje je učinio. U molitvi zahvalnosti izražavamo svoju zahvalnost za to ko je Bog i za ono što On čini u našim životima i životu svog naroda, hvaleći Ga tako sa radošću za Njegove brojne blagoslove. Drugo, tu je „molitva pokajanja“, u kojoj ponizno molimo Boga za oproštaj zbog naših greha. Treće, postoji „molitva za potrebe“ u kojoj se molimo za određene stvari za sebe, kao što su mudrost, Sveti Duh, radost, ljubav, zdravlje, mir, strpljenje, duhovni darovi, finansijska sredstva, hrana, sigurnost, zaštita, itd. Konačno, tu je i „zastupnička molitva“, u kojoj se molimo, ne za sebe, već za druge, tražeći od Boga da milosrdno interveniše i da im posebne „blagoslove“ ili „potrebne stvari“, kao što su vođstvo, obraćenje, deca, roditelji, brak, porodica, zajednice, institucije, prosperitet, uspeh, itd. Možemo se moliti i za bolesne, progonjene, povređene, siromašne, studente, kolege, krštenike, vlast itd. Mojsijeva molitva je bila zastupnička molitva za grešnike, s obzirom da se molio za one koji su pogrešili, moleći Boga da im oprosti greh i da ne napusti svoj narod (2. Mojsijeva 32,31.32).

Koliko god bile važne, zastupničke molitve su okružene tajnom. S jedne strane, Bog će učiniti maksimum za svaku osobu ili ljude da ih spasi jer ih voli. S druge strane, zastupnička molitva omogućava Bogu da učini još više za ljude u njihovoj situaciji. Ovo je paradoks i mi nismo u stanju da to rešimo. Dobra vest je da to ne treba ni da radimo.

Dakle, ne moramo tačno da znamo kako funkcioniše zastupnička molitva, ali Božja reč svedoči da deluje, a naše iskustvo to i potvrđuje. Ono što nam je potrebno je da se molimo, kao odgovor poslušnosti na Njegova uputstva. Ne moramo da razumemo svaku zagonetku u životu da bismo se molili! Treba da prihvatimo Božje vođstvo, da Mu verujemo, da Ga sledimo i da se molimo.

Bog poštuje svačiji izbor jer Bog nikoga ne prisiljava da Ga sledi. On nam garantuje slobodu; ipak, ohrabreni smo da se molimo za druge, čak i za naše neprijatelje. Ovo je još jedna očigledna kontradikcija koju ne možemo da rešimo ili objasnimo jer ne vidimo iza vela, tamo gde se odvija duhovna bitka. Možemo samo nejasno da naslutimo kada se o tome razmišlja u kontekstu velike borbe, dok posmatramo duhovni rat između sila dobra i zla, istine i laži, svetlosti i tame, Hrista i sotone. Ovi tračci uvida nam pomažu da verujemo da će naš Gospod dati sve od sebe kada je ljudsko spasenje u pitanju.

Iza zavese nevidljivog sveta postoje pravila koja regulišu interakciju moći dobra i zla. Teolozi govore o tome da Bog „dopušta“ sotoni da deluje. Džon Pekam ove propise naziva „pravilima angažovanja“. (Vidi Pekam, *Teodikeja ljubavi: Kosmički sukob i problem zla/Theodicy of Love: Cosmic Conflict and the Problem of Evil* [Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2018], str. 58.) Đavolu je dozvoljeno da deluje i on ima stvarnu moć, iako ograničenu, prema ovim „pravilima angažovanja“ (videti Jov 1; Jov 2,6). Ova pravila su doneta uz doprinos nebeskog veća (predstavnik svih nebeskih bića), sotone i Boga. Ovi propisi znače da je Bog dao sotoni određene „privilegije“, ili još bolje, „dozvole“, da u potpunosti pokaže kako bi izgledala njegova „vladavina“, dozvoljavajući svima da uporede ove dve strane.

Ova pravila takođe znače da Bog ne dobija uvek ono što želi (Isaija 30,15.18; Isaija 66,4; Jezekilj 18,23; Matej 7,21; Matej 18,14; Matej 23,37; Luka 7,30). Štaviše, Bog je takođe ograničen u svom delovanju. Bog ne može da deluje protivno ovim „pravilima angažovanja“ jer drži svoja obećanja. „Odnos zasnovan na pravoj ljubavi zahteva mogućnost da stvorenja odbace Božju idealnu volju“ – Pekam, *Teodikeja ljubavi*, str. 139. Bog neće ograničiti našu slobodu da biramo jednu ili drugu stranu jer bi to sprečilo puni procvat ljubavi između Boga i Njegovih stvorenja. Nismo u stanju da rešimo ovu prividnu protivrečnost jer ne vidimo iza vela ove duhovne bitke. Međutim, Bog je posvećen „procvatu ljubavi i zavetnim pravilima vere“ – Pekam, *Teodikeja ljubavi*, str. 140

Znamo nekoliko stvari o Bogu, ali neke stvari su za nas dvosmislene ili zbunjujuće. Pavle kaže da „nešto znamo“ i „sad vidimo kao kroz staklo u zagonetki“ (1. Korinćanima 13,9.12). Znamo da nas Bog voli, spasava i želi da spase sve ljude. Znamo da Mu možemo verovati i da se možemo osloniti na Njegova obećanja, brigu i pomoć. Znamo da On želi najbolje za nas. Znamo da On čuje naše molitve i da ne možemo da manipulišemo Njime. Znamo da su molitve važne, a sotona drhti kada se Božji narod moli, jer stvari idu napred kada se molimo. Ne razumemo zašto se neke molitve brzo uslišavaju, druge posle određenog vremena, a neke nikada, barem prema našim očekivanjima.

Bog nas poziva da se molimo, ne zato što razumemo šta se dešava iza kulisa ili kako se naše molitve čuju. Mi ne kontrolišemo molitvu, ali smo pozvani da se molimo, čak je i zapovedeno da to činimo. Kada se Božji narod moli, zlo kraljevstvo je razbijeno, a Božije delo može napredovati na nama misteriozan način.

Treći deo: Primena u životu

1. Kako to da mi ljudi imamo tako kratko pamćenje kada su u pitanju velike stvari koje je Bog učinio za nas? Kako lako zaboravljamo! Kako možemo osvežiti svoj hod sa Bogom i kako se u kritičnim trenucima našeg života možemo setiti dobrote Božije i tako donositi ispravne odluke ne grešeći protiv Njega?
2. Šta može biti zlatno tele u našim životima?
3. Kako možemo biti svesniji ljudi kojima su potrebne naše molitve i pomoći im? Molitva nas približava Bogu da On može da učini za nas, i u nama, čuda preobražaja.
4. Mojsije se molio za grešnike i ponudio svoj život za njih. Ovo je obrazac kako treba da se molimo za one koji su zgrešili u našoj sredini. Razgovarajte sa svojim razredom o različitim situacijama i o tome kako se možemo moliti jedni za druge u takvim slučajevima.
5. Hristova zastupnička molitva za Njegove učenike i za nas same je model kako se moliti za druge (pročitati Jovan 17). Mojsije nije morao da umre da bi grešnici mogli da dožive oprosteno. U slučaju Isusa, našeg istinskog Zastupnika, Njegova smrt nam je bila neophodna. Zašto?
6. Kako možemo da se molimo jedni za druge, a da ne povredimo nekoga ili pokažemo nedostatak poštovanja?

POUKA 12

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 34,6.7

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 33,1–34,35

Uvod

Bog zapoveda Izrailju da napusti Sinajsku goru i ode u zemlju za koju je obećao da će je dati Avramu, Isaku i Jakovu (2. Mojsijeva 33,1). Posle skoro jednogodišnjeg boravka na Sinaju (2. Mojsijeva 19,1; 4. Mojsijeva 10,11), Izrailjci treba da krenu napred i nastave put ka obećanoj zemlji. Tokom njihovog boravka na Sinaju, Bog je sklopio savez sa njima i želeo je da ih privede sebi. Dao im je Dekalog i mnoga dodatna uputstva kako da budu mudar, pravedan, ljubazan, disciplinovan i dobro organizovan narod (5. Mojsijeva 4,5-10). Sada je vreme da se krene napred. Međutim, Bog izjavljuje: „Neću ići s tobom“ (2. Mojsijeva 33,3). Ova izjava je nastala zbog otpadništva Izrailja u obliku zlatnog teleta. Božje sveto prisustvo usred Izrailja bilo je nespojivo sa tvrdoglavom neposlušnošću naroda i izazvalo bi njihovo uništenje.

Kada je narod čuo ovu poražavajuću vest, počeo je da tuguje i „poskidaše sa sebe sinovi Izrailjevi nakite svoje“ (2. Mojsijeva 33,6). Neki prevodi tačno prevode ovaj stih, pokazujući da uklanjanje njihovih ukrasa nije nešto što je učinjeno samo tom prilikom, već je sada trajno: „Zato je narod Izrailjev skinuo sa sebe svoje ukrase, od gore Horiva pa nadalje“ (2. Mojsijeva 33,6; videti takođe NASB ili NLT prevod). Mojsije se još jednom pomolio Gospodu moleći Ga da bude s njima, da ih uputi, pođe s njima, i rekao je Gospodu da „ako neće ići naprijed lice tvoje, nemoj nas kretati odavde“ (2. Mojsijeva 33,15). Bog je odgovorio i uverio Mojsija da će ih voditi: „Učiniću i to što si kazao“ (2. Mojsijeva 33,17).

Drugi deo: Komentar

Objavljivanje Božijeg karaktera Mojsiju je teološko srce knjige 2. Mojsijeva (2. Mojsijeva 34,6.7). Nalazi se na vrhu Mojsijevog uspona na Božju Goru da bi se sreo sa Njim na poseban način. Bog je Mojsiju otkrio svoj karakter nakon njegovog poslednjeg uspona zabeleženog u Petoknjižju, što je bio najmanje njegov sedmi uspon. Ovaj poslednji uspon bio je i treći put da je Mojsije proveo 40 dana i 40 noći sa svojim Gospodom. Mojsije je rastao u svom odnosu sa Bogom; tako da je On mogao da mu da potpunije otkrivenje o Sebi i o tome ko je On. Pored ovih uspona, Mojsije je komunicirao sa Gospodom u „šatoru od sastanka“, koji se nalazio izvan logora Izrailja (ovo nije bio onaj šator koji će biti izgrađen kasnije i biti postavljen u centar logora). U biblijskom tekstu se ističe da se za to vreme razvilo prijateljstvo između Gospoda i Mojsija i da je Gospod sa njim direktno komunicirao „licem k licu“ (2. Mojsijeva 33,11).

Izraz „licem k licu” ne znači da je Mojsije bukvalno video lice Božije (2. Mojsijeva 33,20), već da su bili veoma bliski prijatelji. Ova fraza je idiomatski izraz koji označava intimnu bliskost. Ovo značenje je jasno iz situacije opisane u tekstu 5. Mojsijeva 5,4, gde Mojsije, u svom govoru, podseća Izrailjce da im je Gospod govorio direktno u neposrednoj blizini: „Licem k licu govorio vam je Gospod na ovoj gori isred ognja” (5. Mojsijeva 5,4). Uprkos Božijoj bliskosti sa njima, narod je, nažalost, ostao na relativnoj udaljenosti od svog Gospoda.

Božja slava

Četiri teme su od najveće važnosti u knjizi 2. Mojsijeva: (1) Božije prisustvo; (2) Božje spasenje/izbavljenje; (3) Božje vođstvo; i (4) Božja slava. Poslednja tema posebno je razvijena u poglavljima 2. Mojsijeva 33 i 2. Mojsijeva 34.

Jednom prilikom, Mojsije je shvatio da ne poznaje Gospoda kako bi trebalo, te Ga zato pita: „Ako sam dakle našao milost pred tobom, pokaži mi put svoj, da te poznam” (2. Mojsijeva 33,13). Ponizno je želeo da bolje upozna Boga; pa je hrabro zatražio:

„Molim te, pokaži mi slavu svoju” (2. Mojsijeva 33,18). Bog je ljubazno odgovorio Mojsiju da će mu pokazati svoju dobrotu (2. Mojsijeva 33,19). Ovaj božanski odgovor otkriva da je Božja slava Njegova dobrotu. Kasnije saznajemo da kada je Mojsije bio sa Gospodom na gori Sinaj, Bog mu otkriva svoj karakter (2. Mojsijeva 34,6.7). Drugim rečima, Božja slava je Njegov karakter, a Gospodnja dobrotu je sažetak Božjeg karaktera.

Izraz „naći milost/biti zadovoljan” (bukvalno, „pronaći milost”) je ključni izraz u ovom odlomku (2. Mojsijeva 33,12-17). Ovde se pojavljuje pet puta (2. Mojsijeva 33,12.13, dva puta; 2. Mojsijeva 33,16.17; i takođe u tekstu 2. Mojsijeva 34,9). Prethodna upotreba termina „naklonost/milost”, u knjizi 2. Mojsijeva, bila je u tvrdnji da će Izrailjci naći „ljubav u Misiraca” dajući im zlato, srebro i odeću u vreme njihovog odlaska iz Egipta (2. Mojsijeva 3,21; 2. Mojsijeva 11,3; 2. Mojsijeva 12,36). Upotreba u našem odlomku je teološka, posebno s obzirom na tekst 2. Mojsijeva 34,6, u kojem se objašnjava da je Bog „milostiv”, odnosno da daje blagodat, ili milost koju čovek ne zaslužuje. Mojsije ponizno traži Božju milost, povoljan odgovor.

Bog je ranije objasnio Mojsiju ko je On kada ga je Mojsije pitao za značenje Njegovog imena. Mojsije je slušao Božje objašnjenje značenja Njegovog imena, naime, da (1) On je prisutan; (2) On je večan; (3) On je Bog koji upravlja istorijom; i (4) On je aktivan u korist svog naroda (2. Mojsijeva 3,14-16). Mojsije je već poznavao Boga iz mnogih interakcija sa Njim: svog vremena sa Njim u Madijanu, čuda koja su se činila pred faraonom, čuda od deset pošasti i otvaranja Crvenog mora, Božja briga za Njegov narod u pustinji, slušanje Boga kako govori sa Sinaja, itd. Sada Mojsije želi da Ga još bolje razume i spreman je da primi dublje otkrivenje. Bog nam može dati uvid u svoj karakter i istinu samo u meri u kojoj smo u stanju da razumemo. Mojsije je rastao u svom hodu sa Bogom; tako da je Bog mogao da Mu otkrije mnogo više o Sebi.

Rano ujutru, Mojsije se popeo na goru. Morao je da uzme dve kamene ploče koje je morao lično da iskleše jer je razbio originalne ploče (2. Mojsijeva 34,1). Ovo je bio blagi ukor Mojsiju zbog onoga što je uradio bez Božje dozvole, ali Bog je opet milostivo napisao Deset obećanja na novim pločama. Gospod je došao Mojsiju u oblaku, što je oblik teofanije (manifestacije božanstva na uočljiv način). Oblaci su simboli Božjeg prisustva (4. Mojsijeva 11,25; 5. Mojsijeva 33,26; Danilo 7,14).

Gospod je na samootkrivajući način objavio ko je On. On je Gospod, milosrdan i milostiv Bog, spor na gnev, pun ljubavi i vernosti, koji pokazuje ljubav hiljadama pokolenja, prašta i pravedan je. Ali poslednji deo ovog Božjeg samootkrivenja mnoge zbunjuje: „Ne pravda krivoga, i pohodi grijehe otačke na sinovima i na unucima do trećega i četvrtoga koljena“ (2. Mojsijeva 34,7b). Zašto bi Bog kažnjavao ljude do trećeg i četvrtog koljena? Ovaj stih je nalik opisu iz drugog obećanja Deset zapovesti gde Gospod za sebe kaže: „koji pohodim grijehe otačke na sinovima do trećega i do četvrtoga koljena, onijeh koji mrze na mene; a činim milost na tisućama onijeh koji me ljube i čuvaju zapovijesti moje“ (2. Mojsijeva 20,5.6).

Da bismo razumeli ovaj koncept, potrebno je uzeti u obzir sledeće činjenice: (1) Bog koristi participe (tj. neprekidne radnje) kada opisuje sledeću generaciju, što znači da oni nastavljaju iste zle radnje kao i njihovi očevi (prethodna generacija) i imaju slično ponašanje i stavove: „mrze“ Gospoda i stoga su „krivi“. S druge strane, imajte na umu da Bog blagosilja one koji „vole“ i „čuvaju“ Njegove zapovesti. (2) Razmotrite kontrast Božje milosti: kažnjavanje trećeg i četvrtog koljena zlih, ali davanje ljubavi hiljadama generacija. (3) Često su tri do četiri generacije živele zajedno, pa su se u okviru istog domaćinstva iz generacije u generaciju delili pogrešni stavovi. Prorok Jezekilj savršeno objašnjava i ispravlja pogrešno razumevanje Božijih kazni u porodicama iz generacije u generaciju. (Vidi Jezekilj 18)

Kada je Mojsije sišao sa gore Sinaj, njegovo lice je blistavo odražavalo Božju slavu. Međutim, nije znao da mu lice sija. Ljudi koji sijaju nisu svesni toga. Što smo bliže Gospodu, to oštrije vidimo svoju nesavršenost u svetlu Božije svetosti i više želimo da nas On preobrazi u svoj lik kako bismo mogli da odražavamo lepotu Njegovog karaktera.

Nije samo Božje prisustvo donelo promenu u Mojsijevom životu. Mojsiju je bilo važno da dođe u Njegovo prisustvo, ali, opet, to nije bilo dovoljno. Bilo je ključno da Mojsije bude otvoren za Božju ljubav, milost i saosećanje. Mojsijevo razumevanje Božje dobrote (Rimljanima 2,4; Rimljanima 12,1.2) i njegovo otvaranje prema njenoj preobražavajućoj moći učinilo je da mu lice zablista.

Kada apostol Pavle razmišlja o sjajnom Mojsijevom licu, on naglašava da Isusova slava prevazilazi Mojsijevu slavu. Hristos se svojim učenjem može urezati u naš karakter kada gledamo u Njega i zahvaljujući sili Duha Božijeg, postepeno ćemo odražavati Njegovo obličje (2. Korinćanima 3,18).

Treći deo: Primena u životu

1. Deo večnog jevanđelja je i božanski imperativ da se „da slava“ Bogu (Otkrivenje 14,7). Bog je dovoljno slavan, tako da ne možemo ništa dodati Njegovoj slavi. Šta znači dati slavu Njemu kada razumemo da je Njegova slava Njegov karakter?
2. Isus je rekao svojim učenicima da su oni „vidjelo svijetu“ i ohrabrio ih da puste da „svijetli vaše vidjelo pred ljudima“ (Matej 5,14.16). On poistovećuje ovu svetlost sa našim dobrim delima za druge. Kako naša dobra dela pomažu ljudima da proslave nebeskog Oca?
3. Znamo da je oko nas hladna i topla svetlost. Toplo svetlo daju nam pojedine sijalice, vatra i sunce. Kakva smo mi svetlost ljudima oko nas? Kako možemo da unesemo toplu svetlost Božje ljubavi u sve naše međuljudske odnose?
4. Mojsije je vrlo otvoreno razgovarao sa Bogom. Kako danas možemo voditi iskrene razgovore sa Njim? Kako možemo jasno čuti šta nam On govori? Kako možemo biti sigurni, u mnoštvu mnogih glasova, da nam se obraća baš Božji glas?
5. Prijatelji su ljudi koji veruju jedni drugima i mogu sve međusobno da podele. Njihove tajne nikada neće biti otkrivene. Prijatelji pomažu jedni drugima u nevolji. U kriznim vremenima podržavaju jedni druge. Pravi prijatelji nikada ne izdaju jedni druge. Isus je rekao svojim sledbenicima: „Vi ste prijatelji moji“ (Jovan 15,14.15). Kako možemo negovati naše prijateljstvo sa Bogom?

POUKA 13

Prvi deo: Pregled

Ključni tekst: 2. Mojsijeva 40,34.38

Središte proučavanja: 2. Mojsijeva 35,1–40,38

Uvod

Pre nego što su Izrailjci počeli da rade na izradi šatora, izneta su posebna podsećanja u vezi sa svetkovanjem subote (2. Mojsijeva 35,1-3). Čak i dok su radili na svetinji, trebalo je da se poštuje i proslavlja „subota počivanja Gospodnjega“ (2. Mojsijeva 35,2).

Bog je Mojsiju dao nacrt šatora, koji se naziva i Šator od sastanka, sa uputstvom kako da ga sagradi (2. Mojsijeva 25–31). Sada je i došlo vreme za njegovu izgradnju. Prvo je sakupljen sav materijal za šator (2. Mojsijeva 35,4–29; 2. Mojsijeva 36,4-7), zatim su zanatlije (uključujući i žene, videti 2. Mojsijeva 35,25.26) bile obdarene Duhom Božijim da rade na svetinji vešto, kao i umetnički (2. Mojsijeva 35,30-36,4), i počela je gradnja. Ako se uključi i marljiv rad na raznim odevnim predmetima, onda je trebalo pripremiti deset glavnih predmeta:

- šator (2. Mojsijeva 36,8-38),
- kovčeg (2. Mojsijeva 37,1-9),
- sto (2. Mojsijeva 37,10-16),
- svećnjak (2. Mojsijeva 37,17-24),
- oltar za kađenje (2. Mojsijeva 37,25-28),
- ulje za pomazanje i tamjan (2. Mojsijeva 37,29),
- oltar za žrtve paljenice (2. Mojsijeva 38,1-7),
- umivaonik (2. Mojsijeva 38,8),
- trem (2. Mojsijeva 38,9-20),
- sveštenu odevu, oplećak, naprsnik i drugu odežu (2. Mojsijeva 39,1-31).

U tekstu 2. Mojsijeva 38,21-31 nabraja se upotrebljeni materijal (više od 1 tone zlata, oko 3,75 tona srebra i oko 2,5 tone bronzine). Mojsije je pregledao sav rad na šatoru i ustanovio da je urađen „kako bješe zapovjedio Gospod“ (ova fraza se ponavlja tri puta da bi se naglasila preciznost i poslušnost; 2. Mojsijeva 39,32.42.43). Mojsije je bio veoma zadovoljan obavljenim radom, i blagoslovio je sve radnike (2. Mojsijeva 39,43b).

Nakon toga, šator je trebalo da bude postavljen prvog dana prvog meseca, po Božijem uputstvu (2. Mojsijeva 40,1.2), što je značilo da je podignut skoro godinu dana nakon što su Izrailjci otišli iz Egipta (2. Mojsijeva 12,2.6; 2. Mojsijeva 40,17). Kada je veliki šator bio spreman, pojedini predmeti su bili sastavljeni i postavljeni unutra i spolja, počevši od Svetinje nad svetinjama i završavajući sa tremom. Svaki prostor je bio podeljen zavesom (pominju se tri različite vrste zavesa, u tekstovima: 2. Mojsijeva 40,3.5.8; 2. Mojsijeva 40,21.28.33).

Drugi deo: Komentar

Božje prisustvo

Božije prisustvo je značajno svim vernicima. Njegovo ime „JA SAM ONAJ KOJI JESAM“ ili „Biću ono što ću biti“ znači da je On večni, sveprisutni Bog. Kada sâm Bog objašnjava značenje svog imena, naglašava se Njegovo prisustvo (2. Mojsijeva 3,13-15).

Osnovna tema ovog poglavlja vezanog za šator je Božije prisustvo. Gospod ih je zamolio da ga sgrade, jer je želeo da bude vidljivo sa svojim narodom, da obitava među njima u samom njihovom centru. Bog je želeo da im bude blizu kako bi mogli da vide Njegovu *šekina* slavu. Izrailjci su bili vođeni oblakom – Njegovim prisustvom u vidljivom obliku tokom dana. Ovaj isti oblak se noću pretvorio u ognjeni stub. Kada bi se oblak podigao iznad šatora, Izrailjci bi krenuli (2. Mojsijeva 40,36-38). Ako bi Bog napustio Izrailjce, oni bi bili osuđeni na propast, uništenje i smrt.

Vrhunac u izgradnji šatora bila je činjenica da se „napuni šator slave Gospodnje“ (naglašeno dva puta; 2. Mojsijeva 40,34.35), čime je oblak ispunio prostor, što je bio vidljivi znak prisustva Božijeg. Šator, ispunjen Božjom slavom, veoma je prikladan vrhunac i zaključak knjige 2. Mojsijeva (2. Mojsijeva 40,34.35). Ovo bi trebalo da pomogne ljudima da neguju Božje prisustvo u svojim životima.

Bog je već ranije pokazao svoje prisustvo usred egipatske zemlje (2. Mojsijeva 8,20-23). Izveo je Izrailj iz Egipta (2. Mojsijeva 12,51) i izbavio ih na Crvenom moru (2. Mojsijeva 14,30.31). Gospod je obezbedio manu (2. Mojsijeva 16,14.15), a kroz subotu ih je naučio da je On njihov Tvorac, koji je bio sa njima. Subota nije ništa drugo do „Bog sa nama“ (1. Mojsijeva 2,2.3), i On obećava svom narodu da će biti sa njima gde god se Njegovo ime bude spominjalo (2. Mojsijeva 20,24). Božje spasonosno prisustvo je vodeće prisustvo jer je, kroz različite intervencije, Bog svojim odnosom i preobražavajućim prisustvom pomogao Izrailju da raste.

Ispunjeni Božjim Duhom

Bog ne samo da je dao nacrt za šator i tražio od Izrailjaca da sgrade svetište, već je „ispunio“ ljude Duhom Božjim (2. Mojsijeva 31,3; 2. Mojsijeva 35,31), koji im je omogućio da ga sgrade (2. Mojsijeva 31,1-11; 2. Mojsijeva 30-36). Šta znači biti ispunjen Svetim Duhom? Biblijski tekst daje jasan odgovor: narod je bio ispunjen mudrošću i znanjem i obdaren veštinama, sposobnostima i umetničkim darovima da se pri građenju svetinje bave svim vrstama zanata i dizajniranja od plemenitih metala, kamena, drveta i tkanine. Dakle, ništa magično ili misteriozno se nije dogodilo. U čoveka nisu ulazili duhovi ili sile; samo je Sveti Duh dao duhovne darove, veštine ili umetničke sposobnosti, omogućavajući napredovanje Božjeg dela u objavljivanju Njegove istine i misije. U Mojsijevo vreme ovo se dogodilo Veseleilu, Eljavu i drugim zanatlijama. Kada Duh Gospodnji ispuni ljude, On im omogućava da čine nove stvari za Njegovo delo.

Isto važi i kada bi „Duh Božiji došao na“ neku osobu. Takav izraz se u Bibliji prvi put pominje u slučaju Valama (4. Mojsijeva 24,2), što znači da mu je Duh Sveti dao posebno otkrivenje, i da je mogao da prorokuje. U Knjizi o sudijama, rečenica „Duh Gospodnji beše sa njim“ se koristi sedam puta za različite sudije [Gotonilo (Sudije 3,10), Gedeon (Sudije 6,34), Jeftaj (Sudije 11,29) i Samson (Sudije 13,24.25; Sudije 14,5.6.19; Sudije 15,14)], osnažujući ih da se brinu, štite i obavljaju Božje delo. Slično značenje je sadržano u frazi koja se odnosi na krštenje Duhom Svetim (Matej 3,11; Marko 1,8; Luka 3,16) ili primanje Svetog Duha (Dela 2,38).

Zemaljska i nebeska svetinja

Gospod je zapovedio Mojsiju da sagradi svetište, prema obrascu (hebr. *tabnit*; 2. Mojsijeva 25,9) ili planu (hebrejski: *mishpat*, znači bukvalni sud; 2. Mojsijeva 26,30) koji mu je pokazao na gori Sinaj. Ovaj obrazac je bio minijaturni prikaz nebeske svetinje, prilagođen našoj ljudskoj situaciji i stanju, ali po uzoru na nebeski original (Jevrejima 8,1.2).

Zemaljska svetinja nije izgrađena prema nebeskoj svetinji u razmeru 1:1. Apostol Pavle nam pomaže da razumemo ogromnu razliku između nebeskih i zemaljskih svetinja. On tvrdi da sveštenici „služe obličju i sjenu nebeskijeh stvari“ (Jevrejima 8,5) i objašnjava da je to bila samo senka nebeske stvarnosti. Ova ilustracija je veoma prikladna.

Hajde da napravimo poređenje između osobe i njene senke. Senka osobe je stvarna koliko i on ili ona; međutim, senka je veoma loš odraz muškarca ili žene. Čovek može znati vrlo malo o osobi na osnovu njene senke. Izgled njegove ili njene senke zavisiće od položaja sunca. U najboljem slučaju, nečija senka može omogućiti posmatraču da pogodi da li je osoba muško ili žensko, visoka ili niska, debela ili vitka, i da spekulise o drugim spoljašnjim karakteristikama. Senka osobe neće otkriti posmatraču njene godine ili izraze lica. Senka neće reći ništa o nečijem razmišljanju, emocijama, ciljevima, znanju, radu, položaju, snovima, planovima ili razočaranjima. Dovoljno je pokazati ovim primerom da treba da pazimo da se nebeska svetinja ne uklopi u naše ograničeno razmišljanje, znanje i iskustvo.

Originalni nebeski hram je neuporediv po merama, prostoru i materijalima. Hram nebeske svetinje je mesto gde prebiva Bog; to je palata sa Njegovim prestolom (Jeremija 17,12). To je mesto okupljanja i obožavanja celog univerzuma (Isaija 14,13). To je nebeski komandni centar iz koga se izdaju naredbe prema Njegovim sudovima (Psalam 11,4.5; Psalam 18,6; Psalam 57,3; Psalam 76,8; Psalam 102,19; Psalam 123,1). Kao što je Bog stvaran, anđeli su stvarni, nebo je stvarno, a tako je i nebeska svetinja.

Rituali u zemaljskoj svetinji predstavljaju veoma važan aspekt spasenja, pokazujući kako Bog spasava i kako postupa sa grehom i grešnicima. Zemaljsko svetište odražava glavne funkcije vezane za plan spasenja. Postojale su svakodnevne službe koje su pojedinačnom verniku pružale oproštaj i sigurnost spasenja. Godišnje službe su predstavljale konačno i objektivno rešenje problema greha: zla više neće biti i biće potpuno iskorenjeno. Kao rezultat toga, ceo univerzum uzdiže, potvrđuje i opravdava Božji karakter ljubavi, istine i pravde jer je On otvoreno otkrio i pokazao svoju ljubav. Sva stvorenja će prepoznati Njegovu slavu, suverenitet i moć. On je dostojan svake hvale za svoju dobrotu i pravdu, i svaka osoba će se pokloniti pred Njim u potpunom divljenju (Filipljanima 2,9.10; Otkrivenje 15,4). Svi će bez izuzetka objaviti da je Bog ljubav.

Treći deo: Primena u životu

1. Da li Bog naglašava neke preduslove ili uslove koji moraju biti ispunjeni pre nego što se primi dar Svetog Duha? Obratite pažnju na Petrovu izjavu u njegovoj propovedi na Pedesetnicu: „Pokajte se, i da se krstite svaki od vas u ime Isusa Hrista za

oproštenje grijeha; i primićete dar svetoga Duha“ (Dela 2,38). Šta za vas znači ovo obećanje?

2. Mnogi se mole za Duha Svetoga da bi ga posedovali ili imali za sebe. U stvarnosti, Sveti Duh treba da poseduje nas kako bi nas mogao koristiti. On nas oprema za službu. Zapamtite da svaki vernik ima bar jedan duhovni dar da njime služi drugima. Koji je dar koji ste dobili od Boga? Koji duhovni darovi su vam potrebni da biste bili korisniji Bogu, Njegovoj crkvi i društvu uopšte?
3. Kako možemo negovati Božje prisustvo u našim životima? Koje aktivnosti nam mogu omesti ili oduzeti radost Njegovog prisustva?
4. Zašto je toliko važno iskoreniti greh i zlo sa naše zemlje da bismo obnovili prvobitni sklad? Da li bi bilo moguće kontrolisati zlo ako ga Bog ne bi eliminisao već dozvolio njegovo postojanje kroz svu večnost? Objasnite. Ako je zlo samodestruktivno, koliko bi dugo postojalo bez Božje intervencije da ga uništi?